

**CUM SĂ EXPLICI
CĂ NU E BUN
COMUNISMUL?**

C. Rogozanu despre romanul lui Dan Lungu, *Sînt o babă comunistă!*: „Avem de-a face cu un roman extraordinar, unul dintre puținele pe care pot să le recomand liniștit pentru export”.

CITIȚI CRONICA DE CARTE DIN » PAGINILE 10-11

PRIMUL MAGAZIN CULTURAL DIN ROMÂNIA » APARE SÎMBĂTA » **EDIȚIA DE OLTENIA** » WWW.SUPLIMENT.POLIROM.RO

Suplimentul DE CULTURĂ

**ROMÂNII E
DEȘTEȚI**

**Operațiunea UE.
Misiunea Porcul**

Radu Pavel Gheo

Am trecut de borna numită 31 decembrie 2006. Am intrat în UE. În Uniunea Europeană. Ura. Bravo. Lapte și miere. Să fie primit.

ÎN » PAGINA 3

NR. 44 (118) » 10-16 martie 2007 » Supliment săptămînal gratuit realizat de Editura Polirom și „Gazeta de Sud” » supliment@polirom.ro

SCENARIUL ȘI REGIA: TUDOR GIURGIU

La TVR rulează telenovela „Cultural”

**Trompeta lui Daian
a cîntat din nou la
Craiova**

Nicolae Coande

Recent încheiata ediție a Caravanei Gaudeamus la Craiova a adus în foaierea Teatrului Național, locul predilect de desfășurare de cinci ediții încoace, edituri de prestigiu din țară, dar și câteva din zona Olteniei.

ÎN » PAGINA 3

**Ușor cu Sorescu... pe
scara literaturii!**

Nicolae Coande, Mihai Ene

Ediția din acest an a Zilelor Marin Sorescu, a VII-a (23-25 februarie), a reușit, în sfîrșit, să fie una de ruptură cu conservatorismul care impregnase edițiilor precedente un iz de parastas și... veselie ca după mort!

ÎN » PAGINA 4

**S-A CITIT. ACUM SE AUDE
DETALII ÎN » PAGINA 13**

Duminică, 4 martie, șeful televiziunii publice, Tudor Giurgiu, a anunțat că directoarea postului TVR Cultural, Daniela Zeca-Buzura, va fi „lăsată” să se întoarcă la munca de simplu realizator. „E nevoie de sînge proaspăt”, a mai adăugat PDG-ul. Două zile mai tîrziu, aflăm că s-a decis, subit, să-i mai dea o șansă. Cu o condiție: pînă în vară, canalul să fie

brici! În paginile de dosar am încercat o analiză a situației postului public de televiziune dedicat culturii cu Mircea Vasilescu, Bogdan Ghiu, Costi Rogozanu și Alex Savitescu. Interviu ediției a fost realizat cu fosta și prezenta directoare a TVR Cultural.

CITIȚI ÎN » PAGINILE 5-9

DIN NOU, CU AUTORI
TINERI LA LEIPZIG

România va participa la Tîrgul de Carte de la Leipzig, care va avea loc între 22 și 25 martie, cu un stand organizat de Ministerul Culturii și Cultelor și Polirom, în care vor avea lor discuții și lecturi susținute de scriitorii precum Adela Greceanu, Dan Lungu, Florin Lăzărescu și Grete Tartler. „România va avea un stand de 18 metri pătrați, cu tot mobilierul de la organizatori, pentru că s-a ajuns la concluzia că e mai bine să ducem scriitorii decît să dăm banii pe lemne. Vom susține prezența a doi scriitori – Dan Lungu și Florin Lăzărescu – care vor face lecturi bilingve într-o sală specială destinată acestui tip de evenimente, la Sala Leipzig Liest”, a declarat consilierul MCC, Ana Andreescu. Ea a mai precizat că moto-ul sub care se desfășoară evenimentele la standul românesc este „Votați literatura tînără!”, un program început de Polirom în 2004 și care continuă și anul acesta.

Peste 20 de edituri, printre care All, Humanitas, RAO, Curtea Veche, Nemira, Tritonic, Paralela 45 și Polirom, sînt prezente cu volume în standul național. Doi scriitori români – poeta Adela Greceanu și prozatorul Florin Lăzărescu – vor participa la programul „Limbi mici – literaturi mari”, menit să stimuleze interesul pentru literaturile considerate „mici” prin inițierea unor traduceri în limba germană. Florin Lăzărescu și Dan Lungu au programat lecturi din romanele *Trimisul nostru special*, respectiv *Raiul gînilor*, pe 24 și 25 martie. MCC a anunțat că va participa în acest an la tîrgurile internaționale de carte de la Ierusalim, Leipzig, Paris, Budapesta și Frankfurt, standurile României la aceste manifestări urmînd să fie organizate prin parteneriate cu asociații de editori și edituri, precum și cu Institutul Cultural Român.

Despre cum se ratează plictiseala

Cîndindu-mă la articolul de săptămîna asta, am avut inițial intenția să scriu despre plictiseală. Plictiseala cu care mă grăbeam să înnobez, în propria-mi imaginație, „publicul politic” din România, cu privire la spectacolul oferit de politicienii noștri. Îmi făceam un calcul, mizînd numai pe instinct și pe reacțiile a cîțiva prieteni, că lumea începe să se sature de circ, de răfuita tot mai ieftină și mai grotescă dintre Băsescu și Tăriceanu, dintre P.N.L. și P.D.+P.L.D., dintre parlament și Băsescu, dintre Măcovei și parlament.

Voiam să scriu, mai întîi, că în ultima vreme Traian Băsescu a înaintat într-afît în furtună, căuțînd s-o înteașcă, încît a devenit ridicol. Președintele pare să nu mai doarmă, să nu mai fie interesat de nimic altceva decît să șuiere printre dinți suspiciuni la adresa guvernului, a liberalilor. Mai nou, informațiile secrete ajunse la el probabil printr-o fisură în gardul de separație a puterilor în stat l-au făcut să vorbească, la fel de printre dinți, de niște „dosare grele” cu privire la „politicieni importanți”, lăstîndu-ne să ne imaginăm singuri deocamdată ceea ce Justiția i-a șoptit domniei sale. Nimic nou. Acel Traian Băsescu cu care ne-am obișnuit. Mă gîndeam deci să scriu că vijeliosul președinte-jucător, devenit aproape obsedat de adversarii politici, începe să ne livreze, într-un cuvînt, plictiseală.

Voiam să scriu, mai apoi, că premiul Tăriceanu, după ce ne-a obișnuit să

CIRCUl NOSTRU VĂ PREZINTĂ:

Lucian Dan TEODOROVICI

fie sac de box, a ieșit la un contraatac care a improspătat viața politică. Însă contraatacul se vrea o acțiune rapidă, urmînd data cînd are ocazia, dar și cînd nu are, spre președinte. Și a devenit, în scurt timp, stereotip. A început adică, mi se părea mie, influențat, cum spuneam, și de cîțiva prieteni care păreau a simți la fel, să ne livreze aceeași plictiseală.

Cum însă nu sînt în postura de a realiza un sondaj în acest sens – și chiar dacă aș fi, la cum merg instituțiile noastre de sondare a opiniei publice, așa avea motive serioase să mă îndoiesc de rezultatele lui –, n-am cum să ajung la o imagine privitoare la subiectul plictisealii altfel decît empiric. Comparînd adică circuitul pe care ni-l oferă politicienii cu alte momente asemănătoare, eventual de pe alte paliere ale vieții publice. Și,

făcînd această comparație, am avut revelația că așa greși teribil scriînd astăzi despre plictiseală.

În momentul în care în România au început să prîndă telenovelele, mi-am zis că, dacă bunul-gust al societății nu va rezolva problema, plictiseala va stînge apetitul poporului pentru lacrimi de crocodil televizate. Cînd manelele au ajuns la putere, mi-am spus că e firesc pentru un timp, dar acest gen de muzică e condamnat din start la dispariție, căci el nu poate reprezenta altceva decît stîrnirea unui apetit pentru insolit. Iar apetitul e calmat, în general, de supraabundență. Așa că am prezis, liniștit, sfîrșitul manelelor în foarte scurt timp. După ce OTV-ul s-a transformat într-un mic fenomen de masă, am dat din mîna nepăsător, convins că Dan Diaconescu își va aminti toată viața de momentul

de glorie și audiență pe care l-a avut timp de cîteva luni, așteptîndu-mă ca postul să intre, în scurtă vreme, în faliment.

De fiecare dată am greșit. Toate cele trei „fenomene” nu numai că n-au fost stînte de plictiseală, dar au devenit coordonate între care trăiesc foarte mulți români. Nici aici nu sînt sondaje, dar cum aproape în orice călătorie cu tramvaiul auzi vorbindu-se despre ce a mai spus Diaconescu sau despre nu știu ce macho care a întinat tineretea nu știu cărei fete amărîte în vreo telenovelă, cum manelele răsuna permanent prin taxiuri sau prin complexele studențesti, nu prea mai ai nevoie de sondaje pentru a ajunge la o concluzie.

Prin urmare, exclud acum, în final, plictiseala. Telenovela politică, oricît de stereotipă este, va avea întotdeauna un loc de cinste la televiziunile noastre, care între timp s-au inspirat serios din rețeta OTV. Și chiar dacă fondul sonor al televizorului nu e unul de manele, în suflutele noastre, ale tuturor, certurile dintre politicieni, injurăturile publice, ridicarea poalelor în cap vor răsuna întotdeauna pe acorduri maneliste. Căci spusele lor, ale politicienilor, se potrivesc de minune ca versuri pentru cîntece nemuritoare cu dușmani, bani, trădări și consolarî. Spectacolul continuă deci. Să ne bucurăm de el. E clar că politicienii noștri nu ne vor trăda gusturile nici de-acum încolo.

» Telenovela politică, oricît de stereotipă este, va avea întotdeauna un loc de cinste la televiziunile noastre.

PREMIILE „OBSERVATOR CULTURAL”, LA PRIMA EDIȚIE

Scriitorul Mircea Horia Simionescu a obținut, pe 5 martie, Premiul „Gheorghe Crăciun” pentru Opera Omnia, la prima ediție a premiilor pentru literatură acordate de revista „Observator Cultural”.

Premiul pentru proză i-a revenit autorului volumului *Christina Domestica și Vinătorii de suflete* (Editura Humanitas), Petru Cimpoșu.

Premiul pentru poezie a fost cîștigat de Robert Șerban, cu volumul *Cinema la mine-acasă* (Editura Cartea Românească).

(critic și teoretician literar), Carmen Mușat (critic și teoretician literar, redactor-șef al revistei „Observator Cultural”) și Virgil Podoabă (critic literar, redactor-șef al revistei „Vatra”).

Premiul pentru proză i-a revenit autorului volumului *Christina Domestica și Vinătorii de suflete* (Editura Humanitas), Petru Cimpoșu.

Premiul pentru poezie a fost cîștigat de Robert Șerban, cu volumul *Cinema la mine-acasă* (Editura Cartea Românească).

La categoria critică/eseu/teorie literară, cîștigătorul a fost Paul Cornea, cu volumul *Interpretare și raționalitate* (Editura Polirom), rodul a peste zece ani de muncă. Această explorare monografică a interpretării a primit recent și premiul pentru critică, istorie literară și eseu pe 2006 al revistei „Cuvîntul”.

În timp ce premiul pentru Opera Omnia este în valoare de 5.000 lei, celelalte au fost însoțite de cîte 3.000 lei. Cititorii

au ales propriul cîștigător, votînd pentru unul dintre scriitorii nominalizați la categoriile proză/memorialistică și poezie. Surprinzător, voturile pentru poezie au fost mai numeroase decît cele pentru proză, astfel că premiul i s-a acordat lui Octavian Soviany pentru *Dilecta* (Editura Cartea Românească). Un premiu al redactorilor revistei i-a revenit lui Ion Manolescu, autorul romanului *Derapaj* (Editura Polirom).

„Observator Cultural” a instituit premiile pentru literatură spre a marca o dublă aniversare: șapte ani de la înființare și doi ani de la relansarea într-o nouă formulă editorială și grafică. „Sperăm ca acest proiect să devină un reper în spațiul cultural românesc”, a spus Carmen Mușat. Conform lui Ovidiu Șimona, redactor-șef adjunct, în următorii ani secțiunile se vor extinde pentru a cuprinde și alte domenii.

A MURIT JEAN BAUDRILLARD

Sociologul și filosoful Jean Baudrillard, un critic virulent al societății de consum și al mass media, a murit, pe 7 martie, la Paris, la vîrsta de 77 de ani, în urma unei îndelungate suferințe. De formație germanist, traducător al lui Brecht, Jean Baudrillard a predat, din 1966, sociologia la Universitatea din Nanterre. În 1968, a apărut primul său volum de sociologie, *Sistemul obiectelor*, urmat, în 1970, de *Societatea de consum*.

TÎRGIUL DE PRIMĂVARĂ

De miercuri, 7 martie, și pînă duminică, 11 martie, la București, la Muzeul de Istorie, se desfășoară cea de-a XII-a ediție a Salonului de Carte și Presă, „cenușăreasa” tîrgurilor de carte de la noi, care are totuși meritul de a fi primul eveniment de gen la fiecare început de an. Acesta numără circa 120 de firme participante: edituri, importatori și distribuitori de carte, universități și instituții de presă. Toate editurile mari, cu excepția RAO, sînt prezente la tîrg, dar cu standuri mai mici și mai sumar amenajate decît la Gaudeamus sau la Bookfest, principalele tîrguri de carte din București.

SUPLIMENTUL LUI JUP

Trompeta lui Daian a cântat din nou la Craiova

Recent încheiata ediție a Caravanei Gaudeamus la Craiova a adus în foaierea Teatrului Național, locul predilect de desfășurare de cinci ediții încoace, edituri de prestigiu din țară, dar și câteva din zona Olteniei. Mai mici, dar încăpățâ-nându-se să reziste într-o lume tot mai neatentă la carte – ca să nu mai vorbim de scriitori, siliți să facă față asaltului plăcerilor create de vortexul numit Internet. Dacă dispariția cărților se va produce într-o zi, e sigur că de goarna apocaliptică a lui Paul Daian ne vom aminti mereu.

Nicolae Coandă

Scriitorul a fost, de altfel, față de edițiile anterioare, parcă mai în centrul atenției cititorului. Organizatorii, conduși de telerarul manager Vladimir Epstein, au inclus anul acesta, pe lângă lansările de carte, și lecturi publice susținute de membrii USR ai filialei locale. La ediția din acest an au participat editurile Humanitas, Paralela 45, Corint, dar și Antet, Cartier, Editura Universității de Vest, Aius etc. Locul I a revenit în acest an Editurii Humanitas, care și-a adjudecat și trofeul „Cea mai rivnită carte a tirgului” (*Istoria iubirii*, de Nicole Krauss), locurile doi, respectiv trei fiind ocupate de Grupul Editorial Corint și Oxford Educational Centre. Surpriza s-a produs, așadar: Paralela 45 este la prima participare în istoria edițiilor craiovene când nu urcă pe podium. Cum era de așteptat, în absența Editurii Polirom, Trofeul Gaudeamus a fost câștigat de Editura Humanitas. Trofeul Presei a fost obținut de „Cuvântul libertății” (secțiunea publicații), de Radio Logos (secțiunea radio) și de TVS (secțiunea televiziuni). Cea mai rivnită carte a tirgului (secțiunea trofee acordate expozanților prin votul presei) a fost *Calea samura-*

iului astăzi, de Yukio Mishima (Ed. Humanitas).

Uniunea Scriitorilor nu a stat nici ea cu mina în sîn și a propus o serie de lecturi publice, plătite cu 100 de euro, în încercarea de a demonstra cititorilor craioveni că scriitorii chiar există! Au citit din opera lor poezii Ioana Dinulescu și Bucur Demetrian. Cei doi optzeciști de vază ai urbei au fost prezentați, în direct la postul de radio Oltenia, de criticii literari Paul Aretzu, Gabriel Coșoveanu, Florea Miu și Constantin M. Popa.

Moderator al emisiunii a fost Ioana Dinulescu, cea care a reușit performanța de se modera în timp ce citea...

Simbătă, în ultima zi a Caravanei Gaudeamus, a fost lansat numărul 100 al revistei „Mozaicul”, condusă de Nicolae Marinescu (director) și Constantin M. Popa (redactor-șef). Seria nouă a revistei a apărut în 1998, reluând proiectul pașoptist al lui Constantin Lecca, fondator al ei în 1838.

Au vorbit publicului adunat în pâr la festivitate o serie de oameni importanți. La sfârșit, trompeta lui Daian a mai răsunat, dar foarte puțin...

ROMÂNII E DEȘTEPTI

Radu Pavel GHEO

Operațiunea UE. Misiunea Porcul

Am trecut de borna numită 31 decembrie 2006. Am intrat în UE. În Uniunea Europeană. Ura. Bravo. Lapte și miere. Să fie primit.

Rămân totuși câteva probleme de rezolvat. Una dintre ele, de care încerc să mă ocup aici, este problema porcului. Mai concret, cea a tăierii porcului de Crăciun, fiindcă în restul timpului bănuiesc că – în afară de ecologiștii fanatici – nu interesează pe nimeni.

În eforturile sale de a se adapta la normele Uniunii Europene, Autoritatea Națională Sanitar-Veterinară din România a trîntit niște reguli extrem de stricte și de stufoase pentru sacrificarea animalelor cu blană, cu pene, cu piele sau cum or mai fi. Astfel, porcul trebuie mai întîi *asomat* (adică lăsat fără cunoștință) și abia apoi sacrificat, pentru ca animalul să nu sufere în momentul morții. Asomarea se face (conform unor norme sanitar-veterinare adoptate în 11 august 2006) cu glonț captiv, prin lovire – urmată de pierderea cunoștinței –, prin electro-narcoză sau prin expunere la dioxid de carbon. Abia apoi urmează uciderea... pardon, sacrificarea animalului. Așadar, gata cu tăierea jugulare! Gata cu barbaria!

Nu mai că mie nu mi se pare nimic milostiv în „asomare”. Nu cred că porcului îi place mai mult să fie împușcat în cap (fie și cu glonț captiv). Nici lovire, urmată de pierderea cunoștinței, nu mi se pare o soluție prea omenoasă. Dacă porcul nu-și pierde cunoștința? Îl mai lovim odată? Și încă o dată. Și încă o dată. Scene asemănătoare – ce-i drept, cu oameni, nu cu porci – am mai văzut prin filmele cu răzbnunări în stil mafiot.

La electro-narcoză ar merita citită descrierea din normele sus-amintite, cu electrozii plasați în așa fel încît să cuprindă creierul, asigurarea unui contact electric bun, eventual prin udarea pielii... brr! Prima asociere care-mi vine în minte e cu scaunul electric. Iar de „expunerea la dioxid de carbon” nu trebuie să zic decît că popular i s-ar spune gazare. Dacă acestea sînt metode umane, zău că le prefer pe cele animale!

Asta e cea mai mică problemă a oamenilor (despre porci, numai de bine). Marea problemă ar fi interzicerea tăierii porcului în maniera tradițională. Ceea ce autori-

» Ceea ce autoritățile nu au priceput sau, dacă au priceput, s-au temut să vorbească e faptul că tăierea porcului cu cuțitul nu e doar o acțiune de procurare a hranei.

tățile – adică domnia ăia de la oraș – nu au priceput sau, dacă au priceput, s-au temut să vorbească e faptul că tăierea porcului cu cuțitul nu e doar o acțiune de procurare a hranei. În satele românești, cu ale căror obiceiuri tradiționale ne mîndrim în discursuri, tăierea porcului, prepararea lui și toate acțiunile legate de acel moment implică un ritual, un șir de momente prestabilite care, în cursul timpului anual, certifică și reconfirmă ordinea acelei lumi. Tăierea porcului face parte din ordinea tradițională a lucrurilor. În ziua în care gospodarul taie porcul se face și o „pomana” porcului”, unde sînt invitați cei care au ajutat la tăiere, tranșare și prepararea cărnii. Să elimini ritualul acesta înseamnă pur și simplu (nu exagerez) să încerci nimicirea ordinii tradiționale a comunității, atîta cît mai există. E drept, tăierea porcului nu are o funcție religioasă, ci socială și economică, dar asta nu-i reduce importanța.

Lucru ciudat, deocamdată nimeni nu pare să știe clar dacă normele comentate aici se aplică sau nu gospodăriilor individuale – adică dacă la el acasă omul are voie să-și taie porcul, să-l asomeze, să-l gazeze sau chiar să-l arunce de pe casă. Aici se vede cel mai bine cum funcționează birocrăția fricii, ce caracterizează funcționarea de la noi: dacă nu sîntem siguri, interzicem cît mai multe.

Desigur, recunoșc necesitatea respectării unor norme europene comune atunci cînd e vorba de afaceri, de comercializarea cărnii, de activitatea abatoarelor. Porcul de Crăciun e însă altceva. O poate confirma orice antropolog.

Și-apoi, taurii de la coride de ce nu se asomează? Mi-ar plăcea să văd o coridă cu gaze și pe toredori și picadori cu masca pe figură. Pînă atunci o să apară în continuare dreptul la cuțit al fratelui nostru, porcul.

PIUNEZE

Cezar AVRAMEȘCU

Toate-s vechi și nouă toate

Cînd eram mai tînr (căci am fost odată, chiar dacă nu vă vine să credeți) și doream să-mi limpezesc creierul (căci am avut și eu unul minuscul), apelam la o practică yoga: mă așezam în poziție verticală, dar cu capul pe podea. Atunci sîngele se strîngea în creier și, după ce îl spăla bine, reveneam la poziția verticală, iar sîngele murdar se aduna în picioare. Rămînea doar să mă spăl pe picioare și procedeu era complet. Poziția aceea, cu capul în jos și picioarele-n sus, îmi oferea posibilitatea de a privi lumea invers.

Astăzi nu mai e nevoie să stau în poziția aceea incomodă: privită normal, este clar că lumea este cu josu-n sus. Ca s-o văd normală ar trebui să apelez la procedeu yoga descris mai sus. Dar nu cumva sîntem prea plîngăcioși să credem că numai la noi se întîmplă lucruri nefirești? Nu cumva se întîmplau și în trecutul nostru interbelic, pe care uneori îl anulăm definitiv, iar alteori îl privim cu mai mult entuziasm decît ar fi necesar?

Voi aminti pe scurt cîteva lucruri legate de perioada dinaintea de 1944.

În 1887, toate grupurile de partid din opoziție au format Opoziția Unită. Formația aceasta, care va servi drept model perpetuu tuturor formațiunilor de acest tip, avea un specific românesc pronunțat: totul în societatea românească era negativ și nimic pozitiv. Iar progresul îl priveau prin necesitatea distrugerii, fără a se menționa ce punem în loc.

Bizantinismul politicii românești era vizibil peste tot. De pildă, se știe că liberalii au ajuns la putere în 1914, datorită promisiunii ca, după exproprierea masivă, pămînturile să fie împărțite țărănilor. Brătianu ținea sincer la acest proiect și dorea să-l realizeze. Dar opoziția, speriată că-și va pierde pămînturi și privilegiu, a blocat activitatea Parlamentului, sufocîndu-l cu alte proiecte și cu discuții interminabile pe marginea lor. Argetoianu spune că, pe cînd în Partidul Conservator aflat în opoziție toți se înjură, liberalii se îmbogățesc. De fapt, hoția nu avea culoare politică și nici domeniul restrîns de activitate. Furau ofițerii de grad înalt, furau cei ce se ocupau de achizițiile publice șamd. În Parlament existau certuri frecvente, în limbaj violent și de multe ori grosolan. Orice asemănare între cele spuse mai sus este întîmplătoare. (Oare?) Vă las pe

» **Opoziția Unită avea un specific românesc pronunțat: totul în societatea românească era negativ și nimic pozitiv.**

dumneavoastră, eventual schimbînd numele partidelor, să găsiți corespondențe între cele ce au fost și cele de azi.

Și totuși au fost și lucruri pozitive, care merită să fie pomenite. În primul rînd, nu exista televiziune, spaima și obsesia parlamentarilor de azi. Apoi, mai toți parlamentarii aveau o pregătire temeinică, căpătată în marile Universități ale Apusului, Ceea ce oferea posibilitatea de a auzi în Parlament intervenții de o calitate ireproșabilă, susținute de mari oratori.

Chiar micile șicane aveau o doză suficientă de decență și haz; ca de pildă cea care i-a avut drept protagoniști pe Nicu Filipescu (conservator) și V. Morțun (socialist). Filipescu era un politician temperamental și nestăpînit, caracteristici ce l-au împins la acțiuni impuabile, sancționate cu procese și închisoare (inclusiv omorîrea în duel a unui cunoscut om politic). Filipescu ocupa fotoliul Ministerului Afacerilor Interne, cu același nestăvil și imprezvizibil comportament, ceea ce i-a adus porecla „banditul de la Interne”. Morțun îi trimite prin poșta o cămașă de forță. Filipescu nu se supără și în prima ședință a Parlamentului îi oferă lui Morțun o tichie de ocnaș. Morțun i-o returnează, spunîndu-i că va avea nevoie de ea. Filipescu, la rîndul lui, i-o înapoiază spunînd: „Nu obișnuiesc să port pălăriile altora”.

Toate acestea țin de trecut, cum tot de trecut vor ține în curînd toate necazurile noastre de azi. Căci se preconizează o nouă arhitectură a puterii, căreia nu vom avea ce să-i reproșăm.

Președinte va fi Iliescu, care va activa sub acoperire, cu numele de cod Geonană. Premier: Vadim. La externe: Vanghelie, la Justiție: Rodica Stănoiu, la Interne: Dan Iosif, la Finanțe: Hrebenciuc. Se va înființa un nou minister, Ministerul Securității, ocupat de Dan Voiculescu. După cum vedeți, oameni noi, care n-au mai făcut politică pînă acum și cărora nu ai ce să le reproșezi.

Viitor de aur țara noastră are!

Ușor cu Sorescu... pe scara literaturii!

Ediția din acest an a Zilelor Marin Sorescu, a VII-a (23-25 februarie), a reușit, în sfîrșit, să fie una de ruptură cu conservatorismul care împregnase edițiilor precedente un iz de parastas și... veselie ca după mort!

Nicolae Coande, Mihai Ene

La lilieci, varianta oficială, s-a încheiat... Falanga scriitorilor basarabeni care îl tîmliau liric pe poet, la care se adăugau fonleurile de același calibru susținute de Adam Puslojic, a fost barată, măcar în parte, de inițiativa Sorinei Sorescu, cadru universitar la Facultatea de Litere a Universității din Craiova. Alături de colegii de la catedra de litere a universității, ea a reușit să aducă acel plus de disciplină intelectuală și fervoare analitică de care opera lui Sorescu are nevoie în postumitate. Apoi putem bea ceva și mîncă o sarmă...

Cam cite monografiile serioase s-au scris despre opera omului din Bulzești în acești ani scurși de cînd a trecut punctea? Cam... nici una, dacă nu socotim contribuții monografice tot felul de înșalări scrise de adepți goliardici ai operii sale. De aceea, Colocviul Internațional de exegeze și traductologie, desfășurat pe durata acestei ediții, vine să umple un gol imens în receptarea serioasă a literaturii poate celui mai tradus scriitor român. Timp de trei zile s-au aflat la Craiova scriitorii, critici și traducători ca Mircea Martin, Solomon Marcus, Brenda Walker (Marea Britanie),

Marco Lucchesi (Brazilia), Jean-Louis Courriol (Franța), Anastasia Starostina (Rusia), Stefan Borbely, Irina Mavrodin, Nicolae Crețu, Viorela Bălțeanu, Nadia Păcurari, Mihaela Constantinescu Podoccea, Ioana Repciuc, Stelian Apostolescu, Codruța Ana Stănișoară, Fănuș Băileșteanu etc. La deschiderea oficială a manifestărilor, în sala primăriei, au participat și academicienii Eugen Simion și Mihai Cimpoi, precum și marele iubitor de Sorescu, primul interpret Antonie Solomon. Cel cu banii și buna dispoziție... intelectuală. Alături de cei veniți din cinci țări străine și peste 10 orașe din România, au luat parte la dezbateri critici literari din Craiova: Ovidiu Ghidirmic, Ion Buzera, Mihai Ene, Xenia Karo, Gabriel Coșoveanu, Gabriel Popescu, Marian Victor Buciu, George Popescu, Petrișor Militaru, Carmen Pascu, Maria Tronea etc.

Conferința inaugurală, intitulată „Autonomia esteticului, între subversivitate și conformism”, a fost susținută de Mircea Martin și s-a dorit o radiografiere a spațiului în care a fost scrisă literatura în perioada comunistă. Mircea Martin a evidențiat în spirit hermeneutic, dar și polemic, jocurile cu regimul și cu cenzura pe care erau obligați sau preferau din considerente strategice să le facă scriitorii înainte de revoluție. Sorina Sorescu a trasat situația precară din punct de vedere conceptual a literaturii generației '60, Ștefan Borbely a integrat gîndirea poetică soresciană în cadre comparatiste prin esul intitulat *Anabasis*, iar Ion Buzera a analizat gîndirea critică soresciană așa cum se reflectă ea în croniclele sale literare, aceasta fiind un argument pentru o analiză pertinentă de tip poetic a însăși operii lui Marin Sorescu.

Un anuar al colocviului

Secțiunea de traductologie a fost moderată de Irina Mavrodin și a beneficiat de participarea lui Marco Lucchesi, poet și traducător brazilian, a traducătoarei în engleză a poeziei soresciene, Brenda Walker, și a traducătoarei și exegetei ruse Anastasia Starostina. Unanim apreciat a fost profesorul Solomon Marcus, al cărui expozeu s-a aflat la confluința celor două secțiuni. Este vorba despre un proiect, despre un experiment al traducerii unui poem de Marin Sorescu în mai multe limbi străine și, în urma analizei sensurilor colaterale pe care le capătă, prin traducere, anumite aspecte ale acestui poem, observația modului în care textul se întoarce îmbogățit în limba română, exegeza avînd numai de cîștigat din acest transfer și din intersecția celor două planuri.

Duminică, 25 februarie, în ultima zi a colocviului, a fost organizată o masă rotundă pe marginea „Textului și contextului operii soresciene”. Pe lângă analiza acestui raport dificil de cuantificat, au fost avansate atît idei de organizare a viitoarei ediții a colocviului, cît și amănunte privitoare la publicarea anuarului colocviului, care va strînge lucrările prezentate aici. Se intenționează, de asemenea, și traducerea tuturor textelor prezente în volum, pentru a putea difuza și în străinătate actele colocviului.

Colocviul s-a încheiat în după-amiază aceleiași zile printr-o vizită la casa memorială de la Bulzești.

În sumă, se poate vorbi de un succes încurajator al dezbaterilor care i-au fost rezervate poetului și operii sale majore. Sorescu se mișcă ușor pe scara literaturii!

La TVR rulează telenovela „Cultural”

Alege valoarea

Cine ar putea avea nevoie de TVR Cultural, care atrage, conform studiilor de audiență, 8.000 de telespectatori pe lună și care atinge „o medie” de 0,0...1 puncte de rating? Duminică, 4 martie, șeful televiziunii publice, Tudor Giurgiu, a anunțat că directoarea postului, Daniela Zeca-Buzura, va fi „lăsată” să se întoarcă la munca de simplu realizator. „E nevoie de sînge proaspăt”, a mai adăugat PDG-ul. Două zile mai târziu, aflăm că s-a decis, subit, să-i mai dea o șansă. Cu o condiție: pînă în vară, canalul să fie brici! Capcana pare evidentă. Cu fondurile pentru achiziții de programe tăiate și cu redacții desființate, oameni puși pe liber direct de Giurgiu, probabil că doamna Zeca-Buzura nu va reuși să răstoarne lumea, cum n-a făcut-o, de altfel, în toți acești ani. Cît de mult din insuccesele TVR Cultural i se pot atribui domniei sale încercăm să aflăm în dosarul revistei. În paginile următoare am încercat o analiză a situației postului public de televiziune dedicat culturii. Interviu ediției a fost realizat chiar cu fosta și prezenta directoarea a canalului, „prinsă” între anunțul că a fost demisă și cel că nu a mai fost demisă.

Dosar realizat de
George Onofrei

SCURTĂ CRONOLOGIE ÎN CITATE

4 MARTIE. PREȘEDINTELE-DIRECTOR GENERAL AL SRTV, TUDOR GIURGIU: „Postul TVR Cultural a avut un buget prea mare anii trecuți. Eu mi-am declarat nemulțumirea față de Jurnalul Cultural. E nevoie de sînge proaspăt acolo. Am discutat de trei ori cu doamna Buzura și nu m-a convins, i-am propus să rămînă într-un post înalt în corpul editorial al TVR Cultural, dar cred că postul are nevoie de o nouă direcție. Vom face un concurs, nu se știe cine îl va urma. (...) Este un post de nișă, dar cred că îi lipsește prestața de a aduce oameni relevanți pentru publicul românesc. TVR este perceput ca un post prăfuit”.

DIRECTOAREA TVR CULTURAL, DANIELA ZECA-BUZURA: „Am avut discuții editoriale uzuale cu președintele Tudor Giurgiu, dar acestea au fost discuții între patru ochi, suspecte de subiectivism. Nu cred că sînt suficiente pentru a demite. Bugetul TVR Cultural a fost de 9% din bugetul de producție al TVR. De asemenea, las publicul să decidă dacă Grigore Leșe, Constantin Bălăceanu Stolnici, Horia-Roman Patapievici, Eugen Negrici, Ion Bogdan Lefter și Cornel Todea sînt oameni nerelevanți”.

REALIZATORUL TVR CULTURAL, ION BOGDAN LEFTER: „Știu că unele dintre bunelile ei intenții nu s-au putut materializa din motive independente de voința ei. Cu sau fără ea la conducere, sper că TVR Cultural va evolua pe aceeași linie”.

MODERATORUL TVR CULTURAL, FLORIN IARU: „Eu cred că România nu poate să susțină singură un post cultural pentru că nu are suficientă forță artistică. În același timp nu cred că poate exista o țară fără un post de cultură. Fără TVR Cultural vom deveni o țară de vînzători de seminte”.

5 MARTIE. DEPUTATUL MIHAI MĂLAIMARE, MEMBRU AL COMISIEI DE CULTURĂ: „Am solicitat un memoriu de la TVR Cultural pentru a înțelege ce s-a întimplat acolo. Mi se pare ceva în neregulă cu argumentele invocate pentru demiterea directorului Zeca-Buzura. Orice televiziune de cultură, din orice țară, are o audiență mică. A demite un director este ceva grav și nu cred că a fost o decizie managerială corectă să anunțe acest lucru în timpul conferinței de presă. Eu, ca director de teatru, nu îmi permit să dau afară un portar înainte de a discuta cu el”.

6 MARTIE. TUDOR GIURGIU a decis să nu o mai demită pe directoarea TVR Cultural, Daniela Zeca-Buzura, și să îi acorde încă o șansă prin realizarea grilei de primăvară. „Refuz să comentez acest lucru. Voi cere un comunicat oficial Departamentului de Comunicare al TVR”, a declarat directoarea TVR Cultural, Daniela Zeca-Buzura.

LA LOC teleCOMANDA

Alex SAVITESCU

Pierdut portar. Îl declar vedetă

Un obicei bine prins în ADN-ul grupului din care fac din cînd în cînd parte e ca, atunci cînd se face frumos afară, să leșim la un meci de fotbal. Și, cum se întîmplă nu știu, dar de multe ori îmi revine greaua misiune de a aduna cele două echipe. Chestiune de care trebuie să mă ocup imediat după ce termin de scris acest text. Așa că, scuzată fie-mi graba, dar voi trece direct la subiect.

Aseară, cînd făceam mental lista „celor paisprezece” coechipieri pe care urmează să-i conving că merită să alerge ca bezmeticii două ceasuri prin soare, am ajuns, „coborînd” de la atacanți la mijlocași și tot așa, la cele două posturi de portar. Unul era clar adjudecat de subsemnatul, după principiul sănătos care spune că ochelariștii stau întotdeauna între cele două bare. Ei bine, necazul a apărut atunci cînd mi-am dat seama că echipa adversă are o mare problemă: goalkeeper-ul său a plecat, cu treburi, la București. Și, din cîte am înțeles eu, vreo patru luni nu-l vom mai avea la echipă.

Paranteză: portarul despre care vorbesc este, de departe, cel mai sportiv dintre noi, măcar pentru simplul fapt că e cam singurul care vine la meciurile noastre de poamină călărind o „semicursieră”. Apoi, el este, în mod clar, „cel mai portar” dintre portari, pentru că, asemenea predecesorilor săi mult mai celebri care chiar au luat în serios sportul ăsta, poartă întotdeauna o șapcă atunci cînd joacă. Și, plus de asta, are cîteodată și

incursiuni în atac, adică acea țîră de nebunie atît de, nu-i așa, specifică oricărui „înger păzitor”.

Cum spuneam, echipa adversă va trebui să-și reprofleze un jucător de cîmp pe postul pînă mai ieri ocupat de acest Walter Zenga din vremurile sale de glorie. Și chiar nu știu dacă, odată revenit printre noi, cetățeanul respectiv își va recîștiga rolul de titular. Oricum, sînt șanse ca să-i cerem autografe la prima întîlnire, pentru că – probabil deja vă întrebăți de ce naiba povestesc despre un banal meci de fotbal dintre cîțiva așa-ziși jucători ocazionali – portarul valoros despre care vă vorbesc se numește Briscan sau, așa cum și-a scris el pe tricoul de joc, „Bris”.

Bris sau „cetățeanul Bris”, dacă vă amintiți textul amicalului Lăzărescu de acum vreo două numere, e un ieșean de-al nostru plecat la emisiunea „Noră pentru mama” de la recent-apărutul Kanal D. Ce vreau, de fapt, să transmit cu prilejul acestui mirobolant text: că turcii de la Kanal D pot sta liniștiți în privința celor cîteva foarte mici puncte de rating pe care le fac. Ele vor rămîne, cu siguranță, puține, dar bune pînă la final: cei paște ieșeni care după meciul de fotbal beau doar bere la halbă îl salută pe Bris de aici, din dulcele anonim al lașului, și-l urmăresc constant cum „joacă” în deplasare, sperînd ca, într-un final, să se adeverească faptul că balonul e rotund și el a cîștigat concursul pentru că, normal, și-a dorit mai mult victoria. Bris, să nu ne uitiți !)

SALUTĂRI DE LA PETRILA DE ION BARBU

„TVR Cultural e un canal de nișă, numai că trebuie să fim foarte atenți la felul în care definim această nișă: nu atât ca un public fidel care se uită numai la cultură, ci care revine la anumite ore sau emisiuni.”

ROCKIN' BY MYSELF

Dumitru UNGUREANU

Visul meu Internautic

Tocmai când scriam de Laibach, slovenii concertau la București!

Doru „Rocker” Ionescu mi-a găsit o invitație. N-a fost să fie. În ziua-asta „șoferul meu” a lovit mașina. Așa că-n loc să ajungem la concert, am tremurat pe marginea șoselei, așteptând remorca. Tipic? Nu chiar!

Există opinia, emisă de voci autorizate, că rockul (și toată muzica postbelică, zisă de entertainment) se receptează doar în locuri speciale: cluburi, săli, stadioane, parcuri sau cîmpuri. Acolo se strînge multă lume, cu apucături diverse, manifestîndu-se fiecare după cum îl duce capul, cheful sau substanțele asimilate pe gît, pe nas ori direct prin venă. Dacă asta ar fi condiția obligatorie, probabil că rockul era fumat demult! S-ar fi constituit un fel de sectă, o „biserica” rock (sau pop, punk, blues, death etc.), cu zeii pe care îi bănuim. Ceva asemănător chiar există, cu Mecca la Woodstock, iar pe meleagurile noastre la Stufstock! E dreptul fiecăruia să aleagă? Fără îndoială. Dar, cum se știe, fiecare biserică are talibanii ei.

Muzica rock (muzica, arta în general, ca să fac pe deșteptul!) e mai subtilă decît generosul, „hai să ne distrăm împreună!” Promotorii unui asemenea slogan habar n-au ce înseamnă chestia căreia îi fac propagandă. Unii, ajunși la (in)decenta vîrstă a pletelor colilii, rîrite și legate la ceață, aburesc iluzia că haina de piele, blugii, curelele țîntate, cerceii în urechi, motocicletele ș.a.m.d. – știți ce vreau să spun! Gary Moore afirma că e ridicol să apară, după 40 de ani, cu burta strînsă de centură, în fața publicului adolescentin. Mick Jagger însă, deslețit ca stafia piratului Davey Jones, dansează dinaintea milioanei de fani extaziați. Ce poți zice? Show-biz, dar mulți! Apropo: persistența Rolling Stones se explică prin analogie cu fenomenul Dorian Gray, descris de Oscar Wilde?

Lumea ar fi un loc minunat de trăit, sau un pustiu absolut, dacă explicațiile ar... explica 50% din tot! Istoria culturii umane este o lungă înșiruire de inexplicații. Pe-semne că undeva, la momentul Turnului Babel, dihononia strecurată (oare de cine?) între participanții la construcție a fost luată drept altceva, și de-atunci încolo... Perpetuarea acelei neînțelegeri împinge omenirea pe marginea colapsului ecologic, ale cărui semne le vedem deja. Optimist incurabil nu mă știu; însă aș risca să fac pe profetul... din fața displayului. Și ce-aș profeti? Asta: înaintea dezastrului, omenirea își (re)ciștigă limbajul unic! Pînă la înțelegerea universală n-ar mai fi decît un pas – care poate ține un secol sau un mileniu (întunecat!), depinde. Pe ce mă bazez? (He-he, uite unde era al lui Parizianul) Pe două realități: 1) Internetul, cu forța sa unificatoare; 2) nevoia de petrecere, înclinația spre leneveală, gustul de de-a gata! În ziua cînd orice om se va conecta la Internet ca și cum s-ar uita pe fereastră, cînd mîncarea, băutura și sexul (nu virtual!) vor fi fără restricție, nu prea văd eu pe-ăla care să ia să din habitat și să-i dea-n cap iesă dinu lui pentru indiferent ce!

Toate astea au devenit posibile începînd cu explozia rock. Sau poate de cînd cu răspîndirea muzicii (=distracției) prin mijloace la purtător: fonograf-gramofon-magnetofon-walkman-CD-DVD-telefon mobil etc. Serios vorbind, nu știu dacă Internetul e capătul unui drum, recîștigarea unității pierdute, o comuniune fără conflicte. E posibil? Eu doar visez. Și transmit visul într-un fel neîntîlnit pînă acum 10-15 ani: adaug textului de față un link (<http://www.youtube.com/watch?v=8n9FdoCUHBE>). Cititorul online poate face click, și are un conținut pe care cititorul tradițional îl poate obține numai conectat la Internet.

„Să mai avem puțină răbdare” cu TVR Cultural?

Dezbaterem în „Suplimentul de cultură” situația prezentă a TVR Cultural cu redactorul-șef al revistei „Dilema Veche”, Mircea Vasilescu, analiștii media Bogdan Ghiu și Costi Rogozanu, precum și cu Alex Savitescu, semnatul rubricii „La loc TELEcomanda” din revistă.

CHESTIONAR

1. TVR Cultural a fost de la bun început un proiect controversat. Mona Muscă, pe vremea cînd era ministru, a declarat chiar că îi pare rău că a încurajat crearea acestui post, care s-a dovedit contra-performant. S-a mai spus că singurul lui scop a fost „curățarea grilei TVR 1 de emisiunile culturale, care nu făceau audiență”. Prin urmare, vă adresăm o întrebare ce ni se pare firească: cît de necesară era înființarea unui post de televiziune public dedicat culturii?

2. Florin Iaru a declarat că, de fapt, România nu este pregătită să susțină un post cultural de una singură. Avea în minte exemplul postului ARTE, susținut de Germania și Franța. Ce părere aveți?

3. Cît din insuccesul TVR Cultural i se poate atribui doamnei Daniela Zeca-Buzura?

4. Cum ar arăta, la modul ideal, TVR Cultural, din punctul dumneavoastră de vedere? (Doi dintre participanții la dezbateri au răspuns, indirect, la întrebare în cadrul primelor răspunsuri.)

„A pornit cu stîngul și s-a reparat din mers”

Mircea Vasilescu

Și mie mi s-a părut, la început, că riscă să fie un fel de gheto sau de periferie, unde vor fi exilate emisiunile culturale și se va putea spune foarte simplu că, dacă vreți astfel de emisiuni, acum aveți un canal întreg numai pentru asta. Cu timpul însă, mi-am revizuit această opinie. E adevărat că acest risc se poate menține și această falsă motivație se poate invoca – „Aveți un post de cultură, luați-l și faceți ce vreți cu el” –, dar, pe de altă parte, mi se pare că TVR Cultural a căpătat o oarecare personalitate și, în orice caz, a început să transmită lucruri bune și foarte bune. Poți găsi acolo lucruri pe care nu le găsești pe nici un post românesc. Astfel încît, mă gîndesc acum, dacă tot îl avem, măcar să încercăm să îl facem mai bun și să încercăm să devenim un pic mai flexibili față de ideea acestui post cultural.

Totdeauna e invocat exemplul postului ARTE. Postul acesta e și el unul public, are o audiență foarte slabă în Germania, undeva sub 1%, pentru că acolo televiziunile de land, regionale, au programe culturale multe și bune. Are o audiență ceva mai bună în Franța, unde ajunge la 2%. Sigur că pentru un asemenea canal audiența nu este cel mai important factor pe care trebuie să îl luăm în discuție. E posibil ca astăzi România să nu fie pregătită să țină în spate un asemenea canal de televiziune. Dar un astfel de post nu se face pentru un an sau

pentru două săptămîni, trebuie să avem și un pic de răbdare.

Doamnei Daniela Zeca-Buzura i se poate atribui din insuccesul TVR Cultural tot atât de mult pe cît i se poate atribui Televiziunii Române pentru insuccesul Televiziunii Române. Acest post are destule meștehne. Jurnalul acela cultural, de pildă, are măcar de ceva vreme ca prezentatori niște tineri draguți. Dar el este ciudat, nu se înțelege cum este făcută selecția de știri, de ce se dau imagini de la anumite evenimente mai degrabă marginale și sînt ratate lucruri importante. În fine, sînt multe de discutat... Postul a pornit cu stîngul și s-a reparat din mers. El suferă în continuare de lipsa unui concept clar și cu bătaie ceva mai lungă. Dar Televiziunea Română suferă în întregime de această boală și de un personal supranumeric și de o lipsă de strategie. Postul TVR Cultural nu este decît o ramură din trunchiul cel mare.

Nu pot să configurez un ideal. Cred că ar trebui să fie un post despre cultura vie, lipsit de solemnitate și de aerul acela... Ne-am urcat pe soclu, aceasta este cultura, priviți și admirați! Să urmărească temeinic ceea ce se întîmplă în cultură și să aibă o producție proprie mai mare. Așa, sigur... Vezi filme de Andrei Tarkovski sau concerte. Dar toate astea sînt preluări. N-ar strica să fie o producție vie, dezînhibată, cu oameni ceva mai tineri și care n-au în spate meștehnele TVR-ului de pe vremuri. Nu știu dacă asta e ideal, dar asta mi-ar plăcea mie să văd.

„Nu este necesar un canal care să abordeze cultura sectorială”

Bogdan Ghiu

TVR Cultural este necesar oricînd, iar citatele pe care mi le-ați dat dintr-o doamnă al cărei nume nu mi place să îl pronunț dovedesc o viziune prost înțeleasă a liberalismului în cultură. Postul a evoluat. A fost la început destul de slab, de aproximativ și cu timpul și-a dobîndit și un concept. Este necesar mai ales pe partea de actualitate. El e un canal de nișă, numai că trebuie să fim foarte atenți la felul în care definim această nișă: nu atât ca un public fidel care se uită numai la cultură (publicul emisiunilor de cultură nu este unul autist!), ci care revine la anumite ore sau emisiuni. Apoi, o altă definiție spre care ar fi bine să se îndrepte formatul de post al TVR Cultural ar fi acela al canalului ARTE, care este un post aproape generalist, dar care oferă o perspectivă culturală, care face dosare întregitoare mai largi decît reușesc canalele de informații sau cele generaliste simple. Ca să intereseze și să atragă mai multă audiență, conceptul de post cul-

tural trebuie să evolueze spre acest al doilea format. Aș mai spune că pentru a deveni mai mult decît ce este în prezent și pentru a-și crește performanțele de audiență, ar trebui să reflecte actualitatea culturală internațională. Nu prin trimiterea de reporteri, ci prin preluarea de materiale de actualitate, poate chiar de la sus-numitul ARTE. Cînd lucrăm încă în TVR negocierile cu ei erau destul de avansate. Nu s-au finalizat, dar ARTE pretindea în schimb unui pachet mare de programe să îi apară sigla, dat fiind că el tocmai ieșise din pachetele firmelor românești de cablu.

ARTE nu face audiență, el merge în pierdere. Dacă vrem numai profit, închidem cinematografele și dăm filme numai în mall-uri, unde mai vindem și floricele. Postul despre care vorbim este susținut de la două bugete de stat – și francez, și german –, dar acolo este o întreprindere care produce și vinde mai departe programe. De aceea vorbeam că nu este atât de necesar un canal care să abordeze cultura sectorială sau patrimonială, ca un fel de cutie pentru ciudați, ci care să ofere asupra actua-

lității politice chiar o viziune mai largă decît își permit să aibă canalele celelalte. Să facă cultură în sensul de completitudine de viziune. Și atunci va deveni poate altceva. Dar a-l închide acum sau a-i pune la îndoaială necesitatea mi se pare o prostie.

Nu cred că este doamna Zeca-Buzura atât de vinovată, doar dacă a făcut lucruri ce ar trebui să atragă atenția instituțiilor penale. Nu cunosc managementul domniei sale, dar știu că în managementul anterior era un buget destul de mic, că de multe ori erau obligați să dea în relazare alte programe, ca un fel de magazine de vechituri, pentru a acoperi o grilă de 24 de ore. E destul de îngustă marja de inițiativă a canalului TVR Cultural. Într-un fel, serviciile publice ar trebui să evolueze mai degrabă spre sectorul educațional și cultural. Și vorbesc aici atât de televiziune, cît și de radio. Televiziunea Română și Societatea Română de Radio sînt niște mamuți, care sînt foarte ușor concurate și depășite de niște canale de buzunar. O recalibrare se impune, prin alegerea unei alte strategii pe termen lung.

Imagine din redacția TVR Cultural

„Un amestec de primitivism în exprimare cu înalte aspirațiuni”

Costi Rogozanu

Niciodată n-avem nevoie de cultură, n-avem nevoie de muzee, nu putem spune că nu putem trăi fără ele. Dar nevoia e mult mai subtilă, și atunci nevoia de un astfel de post mi se pare pe deplin justificată, numai că nu în forma asta. Dacă ne uităm acum pe TVR Cultural, vom vedea o amestecătură de inteligență și prostie. Inteligența vine de peste hotare, prin filme și documentare achiziționate de la oameni care știu să facă cultură, iar pe de altă parte, vedem producțiile interne. Și mă refer, în special, la știri. Dacă avem un talk-show cu un om inteligent, emisiunea iese onorabil. Nu bine, dar onorabil. În schimb, la știri e un adevărat festival al locului comun. Și te-

leviziunea aceasta are o mare problemă: ea nu se adresează publicului cultural, pentru că eu sau altul, consumatori de cultură, nu putem decât să ne punem palmele la urechi auzind acea deversare de limbaj de lemn. Și atunci, el nu se adresează nici publicului cultural, iar cel mare e plictisit instantaneu de așa ceva. Prin urmare, TVR Cultural trebuie să își atragă acei 1% telespectatori direct vizati de producțiile culturale. Deocamdată nu a reușit această performanță decât prin filme și documentare, prost promovate.

Mie mi se pare o declarație de *insider*, îmi pare foarte rău pentru Florin Iaru. Adică acum să ce? Să mai luăm și alți bani din altă parte? Au fost bani, dar n-au știut ce să facă cu ei. Mă refer la Daniela Zeca-Buzura, ea nu a știut ce să facă cu ei. Nu cred că mai trebuie alți bani. Să

ne uităm la ce a declarat Giurgiuu duminică... 15 milioane de euro sînt sporurile pentru angajații TVR. Să tăiem 5% din sporuri și finanțăm din acești bani un superpost cultural, nu ne mai trebuie alte finanțări. Ei trebuie să învețe să își drămiască acest buget și abia apoi să se gîndească la alte scheme.

Ea a fost șefa acolo! Pe mine mă amuză toată eroizarea asta a doamnei Zeca-Buzura, cît de oropsită este ea de Tudor Giurgiu! Mie demiterea ei mi s-ar fi părut o măsură care trebuia luată din 2005.

În primul rînd, TVR Cultural ar trebui să îmi aducă nouitate culturală „ambalată” într-un limbaj decent, pe care eu, ca om consumator de cultură, să-l pot susține, să nu fie un amestec de primitivism în exprimare cu înalte aspirațiuni.

„Asistăm la o răfuială, nu la o discuție pe proiecte”

Alex Savitescu

Cred că pot răspunde și eu cu o întrebare: cît de necesară era înființarea unui post cum este ARTE, de exemplu? Nu știu dacă putem judeca un post de acesta prin prisma „utilității sale” economice, ci ca o utilitate publică, menirea televiziunii naționale fiind și aceea de culturalizare.

Am să spun un alt lucru și anume că România, din ce se vede, nu este pregătită să suporte o televiziune publică. Ce se întîmplă cu TVR Cultural se regăsește în ceea ce se întîmplă la Televiziunea Română zilele acestea. Sintem într-un context în care președintele Tudor Giurgiu iese pe diverse canale și nu reușește să mă convingă, ca plătitor de taxe, de bunele sale in-

tenții. Nu se aștepta nimeni să ajungem aici, toți l-am privit cu oarecare speranțe pe acest „tip tînăr” care venea în fruntea TVR. Iar scandalurile de acum sînt mai mari decît cele care s-au petrecut în timpul altor conducători ai instituției, mult mai „odiosoși” în cuget și-n simțiri decît este Giurgiuu.

Nu sînt un foarte mare fan al postului TVR Cultural. Dacă Daniela Zeca-Buzura a cîștigat acest post în urma susținerii unui proiect managerial, ar trebui văzut acum în ce măsură și-a îndeplinit obiectivele. Dar eu cred că asistăm, mai degrabă, la un soi de răfuială decît la o discuție pe proiecte. Este o copie în miniatură a ceea ce se întîmplă pe scena publică. De altfel, ultimele prezențe ale lui Tudor Giurgiu la diverse talk-show-uri – neconvingătoare și șovăitoare – m-au făcut să ajung la această concluzie.

BUCUREȘTI FAR WEST

Daniel CRISTEA-ENACHE

Big Brother

Timp de o săptămînă, în metroul bucureștean, am aflat „vești” despre Petre Roman. Unde-mi întorceam privirea, dădeam peste cîte o „Libertatea” violent colorată și paginată, cu noutăți despre Roman și tînăra sa amică, pentru care fostul premier și-a părăsit domiciliul conjugal. Titlurile oscilau între penibil și grotesc; și bănuiesc că nici conținutul articolelor nu era mai de soi. Într-o dimineață, aflu că „amantei lui Petre Roman îi place să facă sex sub duș”. În alta, că „amanta lui Petre Roman obișnuiește să-și bată mama”. Deasupra acestor titluri groase, erau inserate niște avertismente grijulii: „Petre, ai grijă!”, „Petre, ți se pregătește ceva!”. M-am întors, printr-un fel de tunel al timpului, în anii de glorie ai „Evenimentului zilei” condus de Ion Cristoiu, în care, dincolo de faimoasa gîină fătătoare de pui vii, descoperam într-un număr din ajunul Crăciunului, sus pe pagina întîii, fotografia unui negru cu un penis uriaș. O, tempora...

Dacă timpurile s-au mai schimbat, moravurile presei de senzație au rămas aceleași. Cu cît scandalul pare mai facil, mai mahalagesc și mai abundent ilustrat, cu atît succesul de casă este mai tangibil. Asistăm la o goană absolut disperată după asemenea subiecte pe care un public avid ce și-a suspendat complet facultatea inteligenței le înghite cotidian. În malaxor poate intra orice personalitate, autentică sau închipuită. Va fi devorată cu aceeași ferocitate de carnasier nesătut; și acum mă refer nu la jurnaliștii producători, ci la citorii consumatori.

Eu aveam senzația că am intrat în Europa și că, măcar la nivel declarativ, am depășit faza tribală. Era de sperat că dreptul la inte-

gritatea propriei imagini nu va fi, ca pînă acum, o sintagmă lipsită de conținut; și că intrarea cu bocancii în viața personală a unui om va fi amendată cumva de public. Aș!... Publicul este cel care comandă dansul în jurul focului, cu cîte un scalp sau un craniu în mînă și cu satisfacția maculării foștilor idoli.

Publicul larg, clientul și stăpînul nostru, este servit. Tabloidele gen „Libertatea” și o televiziune ca OTV își fac *rating*-ul dezgustător prin excitarea și apoi satisfacerea monstrului colectiv, un Big Brother tricolor și au mașul gros. Perfect conștienți de funcționarea acestui mecanism, o parte din politicienii noștri „de succes” excită suplimentar coarda populistă. Ei tot vorbesc în numele poporului, dar în numele a ceea ce este mai primitiv în structura noastră psihomorală. Criticarea adversarului de idei a fost înlocuită cu demolări în toată regula, cu atacuri la persoană de cea mai joasă speță. Diferențele ideologice se aprind și se sting într-un sos care pătează fața de masă și urcă pînă la albul obrazului. Politicianul cu majusculă, astăzi, e cel care își dă mereu poalele peste cap, ca o chivuță cu temperament din Ferentari.

Neîndoielnic că adevărații oameni politici pe care i-a avut România, ca și figurile din aristocrația autohtonă a meritului, se răscesc în mormînt. Ei credeau într-o minimă ipocrizie socială care te obliga să respecti un set de reguli comportamentale. Multe i se pot reproșa lui Petre Roman, dar măcar el are față și gesturi de european. Comparați-l cu triada cîștigătoare: Bănescu-Becali-Vanghelie.

Ceea ce mă dezgustă la „anțele” jurnalistice și politice de azi nu e îndreptățirea lor – de obicei, inexistentă. Este, pînă la urmă, în logica mediatic-ideologică. Dar cum putem fi, în 2007, atît de circari, de mahalagii, de *ieftini*?

Radio România Cultural
GRAPPITO!
o interfață a culturilor europene
GRAPPITO!
o luptă dreaptă în arena diversității
GRAPPITO!
un roman la minut – decupat din istoria cotidiană

GRAPPITO!
o emisiune realizată
la Radio România Cultural
în fiecare zi
de luni pînă joi,
de la ora 14:30
GRAPPITO!
cu Adela Greceanu și Ioan Budura
fm

Brașov 105 | București 101,3 | Craiova 101,1 | Cluj 101 | Iași 103,1 | Timișoara 100,7

„TVR Cultural își aștepta

Interviu realizat de R. Chiruță

Care credeți că au fost adevăratele motive pentru care Tudor Giurgiu și-a propus să vă demită?

Cred că exact din motivele pe care le-a invocat acesta, printre care „lipsa de entuziasm”. Dar e și foarte greu să fii entuziasat cînd ai buget foarte mic, cînd acoperirea teritorială este precară și cînd ți se spune că există alte priorități înaintea TVR Cultural. Nu vreau să fac o acuză deschisă spre nimeni prin cuvintele astea, dar sînt atîta jurnaliști conștienți în jurul meu și mizez pe faptul că ei pot proba oricînd că noi am fost întotdeauna „la și alții”. Sîntem un canal de nișă, cu foarte puțînă publicitate. Dar nici eu n-am ascuns niciodată această hartă tristă a Culturalului, cu ratinguri mici. Cînd în septembrie a fost terminat un studiu IMAS despre TVR Cultural, eu l-am făcut public cu toate deficiențele pe care acesta le-a dezvăluit și am întrebat atunci, cu martor, dacă nu ar fi bine să ni se facă un contract de share (cotă de piață – n.r.). Acela ar fi fost un act probabil față de colaboratorii cu care lucram.

Totuși, acest deznodămînt n-ar fi trebuit să fie o surpriză pentru dumneavoastră. Din cite am înțeles, conflictele dintre dumneavoastră și președintele director general s-au repetat în ultimii doi ani.

N-am avut conflicte, doar niște precedente încordate, trei discuții despre noua grilă de programe a TVR Cultural – de altfel, pachetul grafic este gata, noua grilă este gata.

Semnale că se pregătește ceva au existat. De exemplu, emisiunile muzicale care țineau de TVR Cultural au fost respinse.

Emisiunile muzicale sînt realizate de cinci colegi specialiști, care au rămas dintr-un nucleu mai mare, deci nu... Oricum lucrăm cu puțîni oameni.

S-a zvonit, la un moment dat, chiar că se va desființa TVR Cultural cu totul.

Da, a circulat vreun an și ceva această legendă descurajantă pentru noi toți. Aceasta e principala probă a faptului că nu vreau să mă disculp. Lipsa de interes față de TVR Cultural a alimentat acest zvon că ar trebui să dispară. Eu nu aș merge pînă acolo, mi-e greu să cred că cineva poate să-și asume dispariția unui canal de cultură. Dar acest frison i-a descurajat pe foarte mulți și, în special, pe oamenii tineri. TVR Cultural a devenit ca o corabie care naufragiază și de pe care fuge toată lumea.

A fost încheiată colaborarea cu 11 dintre corespondenții TVR Cultural, invocîndu-se necesitatea realizării unor economii. Ce economii s-au făcut astfel, avînd în vedere că în TVR sînt 3.000 de angajați?

Acea mișcare minimă s-a încadrat într-o decizie corporatistă care, probabil – nu sînt finanțist, nu știu –, la nivel global, reprezenta o sumă importantă. Dar pentru Cultural era o sumă mică, acoperînd de fapt „un entuziasm” foarte mare. Pentru că sînt oameni a căror medie de vîrstă este de 23 de ani, am calculat-o chiar astăzi. Și lipsa lor se va simți.

De ce are TVR Cultural o audiență și o vizibilitate atît de mici? În declarații anterioare, invocați o acoperire insuficientă în teritoriu, bănuiesc că vă refereați la accesul prin firmele de cablu și la faptul că nu este promovată pe TVR 1...

Nu în ultimul rînd pentru că programele sînt medii,

recunosc. Atenție, nu am spus mediocre. Sînt medii ca standard editorial pentru că au costuri alocate foarte mici. Cu toate acestea, unele dintre ele au fost premiate și recunoscute ca fiind foarte competitive. Numai în 2006, TVR Cultural a avut șapte nominalizări la Gala Premiilor Clubului Român de Presă și la Premiile Asociației Profesioniștilor de Televiziune și a obținut patru premii. De fapt, noi ne învîrtim într-un cerc vicios. Și se va vedea că am dreptate atunci cînd un alt „erou” va veni după mine și se va lupta cu aceleași mori de vînt.

TVR Cultural a fost lansat în 2002, fără nici un studiu de piață, fără un proiect clar.

Așa este, el a avut un handicap de pornire. A fost centrat pe structura tehnologică, oricum încărcată, a celor trei canale deja existente – TVR 1, TVR 2 și TVR Internațional. Și, nealocîndu-i-se în mod autonom nici resurse umane, nici tehnice, s-au întîmplat două lucruri firești. El a devenit, din punct de vedere instituționalizat, marginalizat – de fapt, în intern este poreclit Al-Jazeera. Iar din punct de vedere tehnologic, trebuia să așteptăm să ne vină rîndul la resursele comune. Din 2002, lucrurile nu s-au schimbat decît prea puțîn. Abia în martie 2006, TVR Cultural a primit un studio propriu, studioul patru. Pînă atunci, el nu beneficia de un studio propriu din care să poată transmite.

Și ce făceați, vă strecurați printre ceilalți?

Da, ne strecuram, lucram mai ales în studioul prăfuit din strada Molière, unde totul, de la aparatură pînă la decoruri, datează din 1968. Din fericire, acest studio a fost acum închis.

De ce s-a pornit la drum așa? A fost doar o chestiune de blazon?

Da, cred că a fost o chestie de prestigiu, entuziasmul de care vorbea Tudor Giurgiu. Din entuziasm, s-a pus forma mîntea

fondului, gîndind că vom recupera pe traseu. Nu s-a întîmplat așa, sînt lucruri pragmatice, unde nu se poate doar cu entuziasm. În plus, nu e deloc neglijabil că o țară ca România, după cum e și Polonia, care se luptă cu probleme și mai mari la canalul lor cultural, nu are un apetit pentru televiziune culturală.

Cum așa?

Păi, pentru că după 15 ani de rutină comercialistă agresivă, e foarte greu să convingi un telespectator de condiție medie că lui îi trebuie și cultură.

Bine, dar chiar dumneavoastră ați recunoscut că nici măcar elitele culturale nu se uită la TVR Cultural.

E adevărat, îmi mențin opinia. De obicei, elitele nu se uită în general la televizor. Preferă să stea în bibliotecă sau se duc pe viu la teatru sau la un concert. Toate studiile sociologice au demonstrat că elitele neagă ideea de televizor în sine, nu doar pe aceea de TVR Cultural.

Ați afirmat că v-ați fi dorit o acoperire și la sate. Credeți că asta v-ar fi ajutat la audiență?

Cu greu, e drept, dar lucrurile trebuie începute. Noi avem cîteva emisiuni destinate mediului rural. De pildă, această emisiune de etnologie a lui Grigore Leșe, „La porțile cerului”, care restituie o lume dispărută și niște vestigii de o autenticitate impresionantă, și-ar fi avut locul ei și viziunea ei tipică în lumea satului. Noi mîntem pe cablu, nici măcar în orașele mici nu ajungem. Sîntem și la capăt de bandă, o sumă de piedici. Distribuitorii

» **DANIELA ZECA-BUZURA este director al TVR Cultural din ianuarie 2004 și lector univ. dr. asociat la Catedra de Jurnalism a Universității din București. A debutat editorial în 1993, cu volumul de versuri Orfeea, și a publicat, printre altele, manualul Jurnalismul de televiziune (colecția „Collegium. Media”, Editura Polirom, 2005). În calitate de realizator al Televiziunii Române a semnat peste 200 de emisiuni de autor precum „Cafeneaua artelor”, „Librăria pe roți” sau „Ceva de citit”. Pentru același ciclu de emisiuni, Daniela Zeca-Buzura a primit Premiul Național de Televiziune în anul 1997, acordat de Uniunea Scriitorilor din România și Fundația „Scrisul Românesc”. De asemenea, în 2006 a primit distincția „Personalitatea anului pentru o Românie europeană”, secțiunea televiziune, pentru managerierea postului TVR Cultural, acordată de Comisia Europeană și Casa Europei – Eurolink.**

„Aptă încă reformatorii”

a spus: „Avem alte priorități”. Vă dau un exemplu și îmi pare rău că îl dau despre un post concurent. Nu trebuie să fie nimeni specialist pentru a vedea ce risipă de fonduri pentru o campanie outdoor, pe radio și pe presă scrisă a avut acest recent lansat Kanal D. Totul pentru o audiență de 2%.

Credeti că publicul poate fi atras spre TVR Cultural printr-o campanie de promovare outdoor?

Cred că da. Vă dau un singur exemplu. În săptămâna în care într-o revistă de programe de televiziune a apărut pe coloana de programe fotografia lui Horia-Roman Patapievici, audiența talk-show-ului lui a crescut cu 0,4. Absolut elementar.

Ce criterii s-au folosit atunci când s-a stabilit că TVR Cultural nu este o prioritate? Probabil audiența nu ar fi trebuit să fi fost unul dintre ele.

Tocmai. Între mine și TVR nu a existat un contract de rating, din păcate. Dacă acest contract ar fi existat, eu aș fi fost prima care și-ar fi dat demisia. Tudor Giurgiu este un om elegant și plină în acest moment noi am avut convorbiri foarte politicoase, foarte rare, reci, profesionale și aș greși să vă spun că el mi-a dat explicații suplimentare sau că mi-ar fi reproșat ceva deschis. Practic, eu și TVR Cultural am avut un traseu autist, ne-am văzut de treabă, mai exact, înțelegând că doar atât se poate pentru noi și așteptând. Asta îmi reproșez. La un moment dat, eu trebuia să spun: „Gata, acum e rîndul Culturalului”. Dar am lungit prea mult această așteptare. Aveam senzația că încă nu e momentul, că nimeni nu e interesat de cultură.

De ce nu ați cerut dumneavoastră un contract de rating?

Am crezut că o să mi se facă un contract. Apoi am interpretat amintirea pe un semn că ne facem treaba bine. Pentru că un astfel de contract ar fi fost un laț de git, fără îndoială, și nu eram att de suicidară să îl cer eu în mod prezent. El devenea un termen limită. Poate că ce s-a întâmplat acum e o lecție de management și pentru mine, și pentru Tudor Giurgiu.

Vorbiți de problemele apărute în ultimii doi ani. Dar nici pe vremea celui-lalt președinte al televiziunii publice, Valentin Nicolau, lucrurile nu au fost mai roz.

Tocmai, dar nu din vina președintelui. Încă din fașă, canalul nu a avut o ieșire la apă triumfală. Din păcate, TVR Cultural este un canal de televiziune care încă își așteaptă reformatorii, care trebuie să facă un efort comun. Un efort care să pornească de la directorul tehnic, de la cel de programe, la cel de post și ajungând la președintele director general. Toată lumea ar trebui să-și manifeste voința de a se ocupa în sfârșit de TVR Cultural.

„Acest canal nu trebuie să intre în concurență cu nimeni”

Cum ați vedea un TVR Cultural ideal?

Eu nu l-aș vedea atât de imperios destinat doar „publicului educat și tânăr”, ci și unor tronsoane de vîrstă care să acopere un spectru mare. Totuși, cultura e o chestie de discernămint și de sedimentare. Nu am să cred niciodată că un canal cultural trebuie să fie „funny” ca să placă sau să atragă tinerii. Dar acești tineri, după 35 de ani, încep să se uite peste umăr și la lucruri mai serioase. Ideea e că acest canal trebuie să existe ca o alternativă permanentă la comercialism și la cultura de consum, iar oricine e liber să-l zapeze. El nu trebuie să intre în concurență cu nimeni. De aceea, cred că ar fi trebuit să ne permitem mai multă îndrăzneală, mai multă inovație și experiment.

Vorbești de un nou pachet grafic pentru TVR Cultural, deja realizat. Cînd ar trebui să intre acesta pe post și ce conține?

E făcut pe ideea a șase povești în imagini care totalizează fiecare o jumătate de minut, e realizat de oameni foarte tineri și profesioniști, pe ideea de cultură prietenoasă, accesibilă, dar în același timp culturală cu atitudine, cultură-manifest. Chiar și sloganul postului ar urma să se schimbe, ar trebui să fie: „Recunoaște-te în ce vezi, ce simți, ce auzi”. Totul e motivat de imagini în care cultura urbană și cultura click se îmbină cu cea academică. De exemplu, apare într-un cadru, cu simboluri evidente, un dirijor îmbrăcat în fracul lui de concert, pe un skateboard, alergînd printre pomurbei, în apropierea coloanelor Ateneului Român. Lucruri antinome, dar care sugerează că prin cultură înțelegem totul, de la furculița cu care ne așezăm la masă pînă la un tratat de psihologie. Ar trebui lansat la 15 aprilie. Să vedem ce va rămîne din această intenție.

TUDOR GIURGIU SPUNE CĂ S-A PRIPIT

Deputatul Mihai Mălaimare, membru al Comisiei de Cultură, a declarat, contactat de „Suplimentul de cultură”: „Eu mă bucur că s-a răzgîndit domnul Giurgiu în cazul Danielei Zeca-Buzura, pentru că schimbarea unui director de canal nu se poate face chiar peste noapte. În primul rînd, acolo trebuie făcută o analiză serioasă legată de țintele pe care și le-a fixat TVR Cultural de la preluarea sa de către doamna Zeca-Buzura. Dar eu știu că în urmă cu doar cîteva luni Zeca a fost chiar premiată pentru felul în care funcționează canalul. Or, mi se pare foarte straniu să se considere că trebuie dată afară. Sigur că e loc întotdeauna de mai bine, dar informația culturală este bogată și corectă. Mă bucură decizia sa”.

Potrivit unor surse parlamentare, președintele director general al Televiziunii Române, Tudor Giurgiu, a afirmat în cadrul audierii de miercuri, 7 martie, de la Comisia de Cultură a Senatului că anunțul demiterii Danielei Zeca-Buzura a fost unul pripit și lansat „sub presiunea evenimentelor”. În ciuda acestor declarații, potrivit transcrierii conferinței de presă de duminică, 4 martie, Tudor Giurgiu s-a declarat tranșant împotriva menținerii actualei directoare a TVR Cultural în funcție.

Daniela Zeca-Buzura se afla în concediu în momentul în care a auzit la Realitatea TV anunțul că va fi demisă, concediu care durează pînă luni, 12 martie. Tudor Giurgiu intenționează să facă publică „răzgîndirea” abia în această zi. Ultimele două evaluări semestriale ale direcției au fost foarte bune, ea obținînd note peste 9, „10 fiind o notă rezervată zeilor”, conform lui Giurgiu.

(George Onofrei)

de cablu, numai cînd aud cuvîntul Cultural, vor să scoată pistolul. Eu stau în bucluc Bucureștiului și am dus o luptă corp la corp cu distribuitorul de cablu rugîndu-l să-mi pună la loc, în pachetul elementar, TVR Cultural. El îmi răspundea fără nici un fel de durere: „Nu se uită nimeni la cultură”. E o prejudecată.

E drept, TVR Cultural are de luptat cu multe prejudecăți. Sînt, probabil, mulți oameni care critică acest post fără să-l fi privit vreodată.

Exact așa s-a întîmplat și în studiul de piață pe care l-am comandat. Oamenii au vorbit în clișee perceptive, care nu erau verificate cu telecomanda în mînă. Dar, mă rog, poate nu e cazul să mai căutăm aici scuze. Mai bine aș enumera dintre triumfurile acestui canal care a mers așa, cu lumina de avarie. Am transmis live 11.000 de minute din ultima ediție a Festivalului „George Enescu”, sîntem primii și unici promotori ai competitorilor români la Eurovision Young Musicians and Dancers. Pînă la apariția TVR Cultural, nu s-a știut niciodată în România că există o astfel de competiție. În plus, au venit la noi o mulțime de nume mari, au venit singure, nu le-am vînat, practic nu a fost un scriitor mare, interpret, actor, care să ajungă în România și pe care noi să-l fi ratat. Cam 360 de personalități interna-

ționale au călcat în unicul studio al TVR Cultural, într-un jurnal imperfect, recunoscut.

De altfel, Jurnalul Cultural este și punctul cel mai criticat al acestui post.

Da, din păcate, pentru că era și cel mai expus. Este locomotiva noastră cea mai dinamică. Și știți că e un truism – cine muncește greșeste. Colegii mei și-au asumat asta, fără să țină seama că sînt puțini. Orice specialist știe că un jurnal zilnic, făcut pînă de curînd cu 22 de oameni, acum cu 11, înseamnă un soi de echilibristică fără plasă. Tocmai din acest motiv, în grila nouă de programe el va avea doar 15 minute, iar nu 30.

Cînd ați devenit director al TVR Cultural, ați afirmat că pînă în 2008 vreți să ridicați audiența postului cu un punct și jumătate, ceea ce unii au considerat aproape o utopie. Unde ați ajuns pînă în acest moment?

Conform statisticilor, asta ar fi trebuit să se întîmple dacă noi am fi mers cu toate motoarele la tură lor deplină. Numai că în clipa în care Tudor Giurgiu a venit la conducere – și să ne înțelegem, editorial a adus schimbări în bine, a început cu reasezarea TVR 1, apoi a pornit revitalizarea TVR 2 –, cînd a ajuns la Cultural

LECTURI ÎNTRERUPE

Doris MIRONESCU

O fumigenă

Primesc în *Inbox* acum cîteva zile o frumoasă invitație din partea Uniunii Scriitorilor din România pentru un colocviu de critică literară. Acum, dumneavoastră poate nu reușiți să vă dați seama cît de măgulitor și onorant este să te invite Uniunea Scriitorilor la una dintre manifestările sale. Dați-mi voie să vă explic. Este vorba de un colocviu la care vor participa tineri critici literari din toată țara, încercînd să se pună de acord în legătură cu valoarea marelui critic și istoric literar G. Călinescu. Invitații sînt chemați să rezolve o chestiune extrem de presantă, a cărei necesitate este depășită doar de caracterul ei cu totul neașteptat, șocant și totodată... drăguț: „G. Călinescu față cu noua critică literară”.

Noua critică literară? Hmmmm... Interesant concept! Dacă s-ar fi spus doar „noua critică”, lucrurile ar fi fost clare. Am fi căutat, în buna tradiție românească, punctele de convergență ale ideilor călinesciene cu acelea ale lui Roland Barthes, Serge Doubrovski, Jean-Pierre Richard, Jean Starobinski și, cu puțină osteneală, nu mă îndoiesc că le-am fi găsit! Am fi vorbit despre provocarea hermeneutică lansată de către G. Călinescu în interiorul (și nu în afara) canonului literar românesc, închinînd totodată ochii la preferința pentru comentarii conținutistice a Divinului Critic. Am fi admirat deschiderea vastă a, de pildă, universului poetic în viziune călinesciană, făcînd cu ochiul și spre opera lirică a criticului, livrescă, anticlișeistică, ce mai?, de-a dreptul postmodernă, sugerînd că, prin astfel de intuiții, românul și-a depășit urmașii francezi, plasîndu-se pe o spirală istorică superioară.

Din păcate, nu despre relația lui Călinescu cu noua critică franceză e vorba. Și nici măcar cu *new criticism*-ul american. Colocviul bucuștean preconizează, încă de la titlu, existența unei „noi critici li-

terare” românești. Sînt primul care să salute, cu entuziasm, izbucnirea spiritului critic în România, într-o formă atît de masivă încît să determine coagulări generaționiste și redesenări de, nu-i așa?, „paradigmă”. Dacă generația lui Nicolae Manolescu și Lucian Raicu n-a reușit să instituie o școală de „nouă critică” românească, inima se umple de bucurie auzînd că tinerimea română dă ceață înaintașilor cu talentul specific vîrstei. Capete teoretice, apte nu doar să asimileze un veac de teorie literară română și străină, dar și să producă idei literare personale ce urmează a se înșuruba în universalitate, ai noștri tineri fixează tempo-ul în critica de azi, de verdictul lor depinzînd persistența operei călinesciene în posteritate.

Care tineri, totuși? E vorba de o serie de publiciști, vreo jumătate din București, jumătate din provincie. Bucureștenii sînt, printr-un miracol, grupați toți în jurul nervoasei reviste „Cultura”. Nimeni de la vreo altă publicație: „Observator cultural” cu Paul Cernat, Bianca Burță-Cernat, Alexandru Matei, Florina Pirjol, „Dilema veche” cu Marius Chivu și Simona Sora, colegii Sdc-iști Luminița Marcu, C. Rogozanu și Bogdan-Alexandru Stănescu, ardelenii Alex Cistelean, Mihaela Ursu, Horea Poenar, Dragoș Varga-Santani, craioveanul Cătălin Ghiță, ploieșteanul Dan Gulea, timișoreanul Dumitru Tucanu nu se găsesc în *mailing list*-ul de la Uniunea Scriitorilor.

În aceste condiții, intimidat de prezențele, dar mai ales de absențele din lista invitațiilor pentru colocviu, bulversat de iscusita alegere a temei de discuție, îmi îngădui un răgaz pentru reflecție. Declin cu respect onoranta invitație, fără a mă simți în măsură să particip la o asemenea desfășurare de forțe. Călinescu va trebui să supra-viețuiască fără mine...

Cum să explici că nu e bun comunismul?

Dan Lungu dramatizează dezbaterile cu cea mai mare acoperire națională: a fost sau n-a fost bun comunismul? Nu e o dezbateră intelectuală, e adevărat, nu e plină de trimiteri bibliografice și de nuanțări infinite, dar e un prilej de nostalgie sau contrebate dure între generații, în fiecare colț al României. Avem de-a face cu un roman extraordinar, unul dintre puținele pe care pot să le recomand liniștit pentru export. Pentru că e incredibil de simplu de citit. Pentru că e scris cu o lejeritate uimitoare, pentru că nu are pretenții de frescă a epocii Ceaușescu sau a anilor '90. Este o abordare și rece în același timp, a unei stări sufletești tipic central-europene.

C. Rogozanu

Avem trei voci ale aceluiași personaj, Apostoae Emilia, născută Burac: vocea angoasată a copilei care fuge dintr-un sat izolat la oraș, pentru a scăpa de făcut cărămizi din lut și bălegar; vocea senină și liniștită a muncitorei la o fabrică de cutii pentru export; și, în sfîrșit, vocea „babei comuniste”, o femeie în vîrstă care se ține cu dinții de o realitate interioară mai puternică decît ea însăși, aceea că a avut sub Ceaușescu o viață foarte frumoasă.

Marea noutate adusă de Lungu este umanitatea sfîșietoare a dezbaterii. Pentru că lucrurile nu mai sînt văzute în dihotomia primitivă, demnă de un război civil, între mentalitatea de pensionar comunist și elitele veșnic tinere și veșnic liberale (descrisă dur într-un articol de Mircea Mihaieș). Punctul de maximă intensitate al cărții este atins într-o discuție telefonică între Emilia și fiica sa, Alice, stabilită în Canada. Aceasta din urmă face parte dintr-un comitet al românilor de acolo care are drept misiune convingerea părinților lăsați acasă că nu e bine să votezi cu foștii comuniști care

candidează încă la alegeri. Este o discuție mamă-fică, respectuoasă, fiecare ținîndu-se ferm pe poziții și care aduce, dincolo de ideologii și împărțiri drastice pe clase biologice sau de mentalități, o căldură umană sfîșietoare. Tînăra Alice e sigură pe ea, știe cu certitudine că nu există decît un vot posibil, vorbește răspicat cu o mamă derutată și infantilizată. Emilia se ține cu dinții de propria certitudine, de „binele” de pe vremea lui Ceaușcu pe care nu-l poate nega – ar fi o trădare insoportabilă a propriei fericiri, un paradis înfășurat în mătasea fină a nostalgiei aruncată la gunoi.

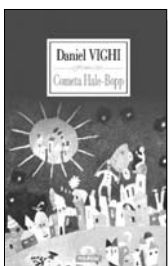
Cred că cea mai frumoasă imagine din carte apare atunci cînd Emilia trece pe lingă vechea fabrică în care și-a consumat anii de vîrf: „Cînd se întimplă să mai trec pe lingă ea, întorc capul. Mă frige sufletul, pe cuvînt. Am senzația că acolo, în secție, scheletele noastre au rămas în poziție de lucru, gata în orice moment să înceapă treaba. Că e doar o pană de curent”. Spre sfîrșitul cărții, Emilia își reunește fostele colege de lucru cu gîndul clar de a le propune o refacere în miniatură a vechii echipe. Se va izbi însă de o mulțime de nuanțe pe care nu le luase în calcul. Prietena și sora sa se rupseseră complet de acel trecut, se simțeau bine în noua lume, nu vroiau să-și amintească de fabrica împințită de securiști (există un „simpatic” al secției – care spune adevărate povești însăși din bancuri ultracunoscută – care se dovedește a fi securist cu acte în regulă). După fiică, o părăsesc și acele femei care fuseseră martore ale fericirii, care lucraseră în același loc, care fuseseră la aceleași preteceri date în magazia de la fabrică.

Nu patetizează inutil și nu ține partea

Marele conflict, extrem de răspîndit între copiii emancipați și părinții iliescizați, constituie miza imensă a lui Dan Lungu. De cîte ori nu am auzit cu toții replica asta, „era mai bine înainte”, emisă senin de rude de-ale noastre, de părinți. Și de cîte ori nu ne-am aruncat cînic în discursuri pline de avînt și încredere în viitorul capitalist făcîndu-i retrograzi pe ai noștri. Indiferența

SEMNAL

Daniel Vighi, *Cometa Hale-Bopp*, ediție cartonată, colecția „Fiction Ltd”, Editura Polirom, 208 pagini, 28.95 lei

„Unul dintre atuurile esențiale ale cărților semnate de Daniel Vighi este firescul cu care istoria se insinuează în destinul individual al personajelor sale.” (Carmen Mușat)

Povestirile din volum, mici bucăți cu linie narativă proprie, legate totuși între ele de personaje comune și de aceeași atmosferă, creează practic un roman. Unul care conturează un spațiu românesc aflat în plină perioadă a stalinismului autohton, cu povești mici și de impact, impresionante tocmai prin simplitatea lor. Interesant este și tonul mai degrabă nostalgic – nu o nostalgie comunistă însă, ci una a locului descris – decît acuzator, ce creează astfel cadrul unei relatări detașate a unei perioade triste din istoria recentă a României.

Philip Roth, *Povestea lui Orișicine*, traducere din limba engleză și note de Fraga Cusin, colecția „Biblioteca Polirom”, Editura Polirom, 256 de pagini, 22.95 lei

Povestea lui Orișicine (în original, *Everyman*) preia titlul unei opere anonime din literatura engleză a secolului al XV-lea (?1470). Scrisă în cuplete rimate, piesa descrie în mod alegoric salvarea sufletului Omului (Everyman), pe care îl ajută Faptele Bune, după ce în clipa morții îl părăsesc Prietenia, Frumusețea, Puterea, Știința, Băgarea de seamă și Cele cinci simțuri. Asemenea eroului piesei medievale, personajul lui Roth este un bărbat care, după ce a gustat din plin plăcerile vieții, își regretă tinerețea și vigoarea, refuzînd să se căiască pentru numeroasele greșeli pe care le-a săvîrșit, deși, dincolo de evocarea unui trecut plin de succese profesionale și erotice, se simte nota nostalgică a părerii de rău după „lucrurile cu adevărat importante”.

„Un roman remarcabil prin concizie și eleganță, dar și prin îndrăzneala cu care abordează o temă prea puțin exploatăată în literatura contemporană: degradarea trupului sub asaltul nemilos al timpului. Philip Roth ne oferă o meditație tulburătoare despre condiția omului modern și relația acestuia cu lumea și cu sine însuși.” (The Washington Post Book World)

arogantă a tinerilor a trecut în trombă pe lângă acei oameni nedumeriți, nu prosti, nu indoctrinați, ci doar defensivi și ignorați. De altfel, marea decizie politică a Emiliei, la sfîrșitul cărții, este să nu mai voteze.

L-am descoperit pe Dan Lungu cu o cărticică de povestiri, apărută la o editură obscură, intitulată *Cheta la Ilegmă*. Și am debutat cu o recenzie a acestei cărți în „Observator Cultural”, în 1999. Aveam aroganța cititorului de multă literatură străină care, din cînd în cînd, mai coboară pe pămînturile patriei ca să ridă de mărețele realizări scriitoricești autohtone. Lungu a fost o revelație prin forța incredibilă de a trece conflictul comunism-postdecembrism în registrul uman, de a sublinia schizoidia extraordinară a generațiilor formate și crescute în comunism.

Iar cu această ultimă carte ajunge la un rafinament incredibil al temei. În goana tranziției, am uitat că România e ruptă în cîteva bucăți consistente: progresiști, comunisto-capitaliști, proletarii comuniști (o clasă ciudată de lucrători care nu au cultul și stresul capitalist al muncii). Tinerii care s-au acomodat la noua realitate au găsit o modalitate crudă de a-și ignora părinții, indiferența prin acuzații de lășitate și prin lecții de liberalism. Dar, în registrul uman, nu ai cum să răspuni la celebra frază defensivă aruncată timid de părinții noștri, în mijlocul certurilor „politice”: „Da, măi, mamă, dar atunci mă plimbam, vedeam și eu mare munte, mai aveam timp de un grătar, trăiam, acum nu mai am dreptul la nimic”. Este cercul vicios suprem al comunicării românești. Și este expus ca într-o vitrină de Dan Lungu. Nu patetizează inutil, nu ține partea, doar oferă, tridimensional, captura unei situații fără ieșire.

Țucu, un personaj de zile mari

Încei cu o scenă antologică, aceea de întîlnire a românașilor noștri verzi cu Alain, iubitul canadian al ficei lor. Mai întîi apare angoasa comună și organic xenofobă a moldoveanului dintr-o orășel mic de provincie: „dacă e negru”. Țucu, bărbatul Emiliei, este și el un per-

» Dan Lungu, *Sint o babă comunistă*, colecția „Ego. Proză”, Editura Polirom, 2007

sonaj de zile mari, genul țăranului alienat de oraș, expansiv, pus tot timpul pe fapte (de obicei greșite: tot încercară să pună pe picioare o gospodărie în satul natal, fără sorți de izbîndă). Alain se dovedește a nu fi negru... Dar rămîne dezamăgitor. Mîncă puțin de tot, nu vrea decît să ciugulească din brînzoaicele pregătite de viitoarea soacră. Țucu se încapățînează să-i spună „Alin” ca să-l aducă mai aproape de glic... Alice este și ea de nerecunoscut, nu vrea să doarmă la ei, se cazează la hotel, îi invită la restaurant, dîndu-le toate planurile peste cap. Colac peste pupăză, acest gălbejit canadian, „Alin”, nici măcar nu le cere propriu-zis mina ficei lor, considerînd-o gata cîștigată. Concluzia întîlnirii merită citată în întregime. Dialogul are loc în

patul conjugal între doi oameni care s-au iubit o viață, care au fost oamenii viitorului comunist și care sînt luați de o societate nouă drept niște epave.

— Auzi, știi la ce mă gîndeam?
— Mm?
— Băiatul ăsta, Alin...
— Alain!
— Io-î zic Alin, dă-mi pace!
— Ce-i cu el?
— Păi, pe băiatul ăsta dacă îl pui să care o roabă cu mortar, cade lat după zece metri.
— Și?
— Zic și eu...
— La ce să care mortar, că doar lucrează la bancă.
— Mda, și tu ai cumva dreptate. Apoi am adormit amîndoi.”

CREPUSCUL CIVIL DE DIMINEAȚĂ

Emil BRUMARU

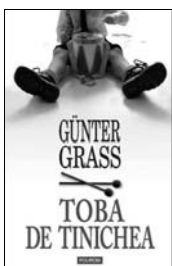
Uneori, după cîteva căni uriașe de cafea

Uneori, după cîteva căni uriașe de cafea fără zahăr, mai ales dis-dimineată, spre sfîrșitul săptămînil, cînd mai cred că pot scrie ceva ca lumea, visez îndelung cum i-aș sufla-o pe Felice lui Kafka, folosindu-mă chiar de propriile lui arme: scrisorile în trombă... sau în șir indian, cîte două-trei pe zi!!! Nu mă deranjează faptul că dînsul le-a trimis de prin 1912 și hăt încoace... pînă au stricat și a doua logodnă... în 1917... Ba tocmai profit de chestia asta; știu cum s-o atac dulce pe Felice, cum s-o momesc la mosorel, cum s-o fac să se cațere pe pereți de dragul meu, scoțîndu-și bluza în care erau ascunși șînii ei destul de măricei... și orbitori de albi, de pe-atunci, de la prima noastră (adică a lor!) întîlnire... lăsînd naibii parlafoanele și biroul unde lucra... Să fiu clar înțeles: vreau să i-o fur chiar din perioada aceea de maximă hărmălaie epistolă... de schimburi de poze de la diferite vîrste... de așteptări pupăcioase dintr-o parte și alta... de insomnii și boli antipatice... cînd-o puțintel mai altfel decît Franz... nemeiașîndu-mă atît, nemeiașînd-o la curent cu ce scriam (normal: *America, Meta-morfoza* etc)... fără să tot socoltesc nostalgic și meschin că timpul pe care mi l-ar lua alcătuirea misiunilor către ea e cu mult mai mare decît cele 8 ore de mers cu trenul de la Praga la Berlin... În fond, și acum o mărturisesc pe bune, dacă nu aș fi avut tbc-ul ăla timpit la 19 ani, obligîndu-mă să stau ca mormolocul vreun an jumate în pat, ei bine! aș fi putut, cu efort, ce-i drept, să o pipăi pe Felice, destul de coaptă, desigur, în America!!! De ce n-am admite că mi-ar fi re-devenit amantă? A murit cînd eu aveam deja 21 de ani! Dar să nu exagerăm! Clenciul, zbenghiul esențial, mă rog! șașlotul gordian al întregii povești ar fi fost: cum

Dumnezeu să-i expediez eu scrisori de talia lui Kafka? Rezolvarea a venit de la sine, pot zice că s-a impus ușurel, treptat, dar tenace, cu o forță incontrollabilă: recitînd epistolele în traducerea lui Radu Gabriel Părvu, m-am trezit completîndu-le, cumva senzualizîndu-le, pe marginile albe ale paginilor, cu un pix roșu, violent... Nu are rost să dau exemple... Cert e ca Felice îi plăcea, o înnebunea... dorea să vină, exaltată, la Praga, chiar și pe scara vagonului, cu fustanele învolburate de aburii locomotivei... ca s-o facem... ce mai tura-vura... indiferent de urmări... scandalizînd familiile noastre... dînd peste cap orice comentarii critice... sfidînd inadvertențele...
* * *

Și-acum să revin la plantele din dicționar, cîte au mai rămas de spicuit. Rotundă puturoasă, Rupturi de mal, Ruini, Rujămbujă, Ruji de barabou, Saciz, Sarea caprei, Sămînța porcului, Săpun, Sărăcie, Sburătoare bărboasă, Scai de ochi, Scanelul hălor din vînt, Scuiatul cucului, Sculătoare mare, Scumpilă, Sita zinelor, Sînge de nouă frați, Smaț de sticlă, Sora fragilor, Spin-rătoare, Steagul zinei, Stele chinez, Struna giștei, Sudoarea calului puturos, Sudoarea laptelui, Sulică, Șale de cîmp, Tamarișcă, Talpa miței, Tei fluturesc, Telgraf, Timp, Tortul păsăriei, Trandafirul broașteilor, Trei cumnate supărate, Trîmbița piticilor, Trompa elefantului, Trupul omului, Turbarea cilomului, Țața Marghiola, Țelină de izvor, Țigle, Țița fiului, Umbra furnicii, Unguia ciutei, Ură, Urzică surdă, Vargă de aur, Veselia casei, Viața omului, Vioară galbenă... Sint și altele... Dintr-un teanc de lîngă ușă mă ademeneste un *Mic atlas de plante...* și toate buruienile din *Farmacia naturii* în două volume!

SEMNAL

Günter Grass, *Toba de tinichea*, traducere din limba germană și cuvînt înainte de Nora Luga, ediție cartonată, colecția „Biblioteca Polirom”, Editura Polirom, 640 de pagini, 49.95 lei

Toba de tinichea, romanul care a șocat Germania și a devenit un bestseller internațional, a fost ecranizat în 1979 de regizorul Volker Schlöndorff. Pelicula a primit Palme d'Or la Festivalul de la Cannes și Premiul Oscar pentru cel mai bun film străin.

„Un roman formidabil, o capodoperă a absurdului.” (The New York Times)

„Cel mai mare roman scris de un autor contemporan.” (John Irving)

„Pentru mine, politica și literatura nu au fost niciodată contrarii care se exclud: limba în care scriu suferă de politică; țara în care scriu îndură din greu consecințele politicii sale; cititorii cărților mele sînt, ca și mine, autorul, marcați de politică. Ar avea prea puțin sens să caut idile apolitice, căci, pe nesimțite, chiar și metaforele lunii au devenit macabre.” (Günter Grass)

Arturo Pérez-Reverte, *În numele singelui nespurcat*, traducere din limba spaniolă și note de Ileana Scipione, colecția „Biblioteca Polirom”, Editura Polirom, 272 de pagini, 22.95 lei

În numele singelui nespurcat este cel de-al doilea roman al seriei *Aventurile căpitanului Alariste*. De data aceasta, personajul principal este angajat de capul unei familii catolice cu ascendență evreiască să pătrundă într-o mănăstire pentru a-i salva viața ficei lui, a cărei virtute este în primejdie. Tatăl copilului nu poate face nimic, pentru că preotul mănăstirii amenință să dea în vileag faptul că familia lor are „stinge spurcat”. În timp ce Alariste se luptă să salveze ostacul de la moartea pe rug, este atras din ce în ce mai adînc într-o conspirație care ajunge să aibă legături cu însăși Inchiziția Spaniolă. Un roman de aventuri ce oferă informații istorice bogate și își ține cititorii cu sufletul la gură pînă la ultima pagină.

TEATRU LA ROTISOR

Mihaela MICHAÏLOV

Dramaturgul aproape

Teatrul își caută permanent resurse de teatralitate pentru a putea evolua. Dramaturgul și regizorul se cuplează într-un proiect de teatralitate partajată, care ține de o cercetare pe care fiecare încearcă să o adapteze realității lui intime. Ce merită cu adevărat luat în seamă și cum? În funcție de ce selectăm un subiect și cum îi dăm o semnificație de adincime? Când devine un caz o poveste necesară?

Ceea ce Patrice Chéreau afirmă consecvent ar trebui să fie o practică de lucru bine structurată: „Este formidabil pentru un regizor să lucreze cu autori contemporani lui... Întâlnirea cu Koltész mi-a schimbat viața pentru că mi-a dat posibilitatea de a citi lumea din perspectiva unui autor. Este bine, foarte bine să-l montezi pe Shakespeare, pe Marivaux, dar să fii în serviciul unui autor care era contemporanul meu, cu care puteam merge la cinema sau ieși seara, asta e altceva... Există afinități care funcționează când lucrezi pentru contemporani”. Exact acest set de afinități de care vorbește regizorul francez modelează două gândiri de la un punct încolo gemene. Dramaturgul și regizorul se întâlnesc în centrul unor căutări calde. E vorba de acele căutări care îi apropie fundamental și care dau un sens lucrului împreună. Dramaturgul are nevoie de ochiul care să-i dea o perspectivă concretă, tot așa cum regizorul are nevoie de ochiul vizionar al celui care, prin scris, lansează întrebări esențiale. Tandemul forează în miezul teatralității contemporane. Scriitorul e, pentru Chéreau, un purtător și distribuitor de cuvinte care creează lumi: „Cineva care dispune de un punct de vedere absolut ireductibil

– adesea mai rebel decât al meu – despre lume și cursul ei, despre oamenii pe care îi privește și cărora știe să le dea cuvântul. Știu să pun în scenă, să lucrez cu actorii, dar nu știu nici să scriu, nici să dau cuvântul oamenilor. Dacă pot explora cuvântul altora, nu pot da cuvântul meu altora. Un autor știe să facă asta”. E motivul pentru care perechea dramaturg-regizor trebuie să se instaleze la baza piramidei de lucru teatral. Relevanța lumii contemporane, la nivel de material dramaturgic, stă în felul în care apropierea de viziune – dramaturg-regizor – pot funcționa. Până la urmă, oricât de puternică ar fi actualizarea unei opere clasice, ea rămâne într-un inevitabil raport de distanță. Așa că e nevoie de sinteza zilei noastre pentru un teatru care se vrea cât mai atent legat de cel cărora li se adresează. Nu întâmplător spectacole ca *Monged* (regia Vera Ion, Studioul Casandra), *Oleanna* (regia Andreea Vulpe, Teatrul ACT), *Terrorism* (regia Gianina Cărbunariu, Teatrul Foarte Mic), *Plastilină* (montaj de Radu Afrim la Teatrul Toma Caragiu, Ploiești) și de Vlad Massaci la Teatrul Național Radu Stanca, Sibiu) conțin exact adrenalina prezentului, doza de teatralitate de care ne izbim în fiecare zi și pe care doar unii știu să o reflecte. Cuvântul dramaturgului, atunci când e tare, devine reper pentru o creație teatrală. Când regizorul optează pentru un text, ar trebui, din păcate nu prea se întâmplă asta, să poți înțelege rostul alegerii. Altfel, vorba lui Chéreau, de ce ne arde să facem teatru? Multora le arde să-l facă, dar pe foarte puțini chiar îi arde. Și, pe bune, se vede.

Monged, regia Vera Ion, Studioul Casandra

Orchestra filarmonică cehă 100 plus 10*

Aflu dintr-un splendid volum omagial editat de Filarmonica Cehă, în limba cehă și în engleză, că românii nu au mai auzit-o din 1971 și că primul ei turneu în România avusese loc abia în 1966.

Constatare neplăcută dat fiind mitul unor relații culturale româno-cehe privilegiate după refuzul armatei române de a se alătura invaziei sovietice a Cehoslovaciei în 1968. Cu atât mai mult cu cât volumul pe care vi-l semnalez înregistrează, de exemplu, 11 turnee ale Filarmonicii prageze la Budapesta, începând de la cel dinaintea de război, cu Václav Talich, și terminând cu ultimul, în septembrie 2004.

Oglindă preferențială a culturii Cehoslovaciei și apoi a Cehiei, Filarmonica din Praga a colindat lumea întregă sub toate regimurile, consolidându-și un renume, dar și acumulând resurse materiale ce nu pot fi omise, cu predilecție în îndepărtata Japonie. Acolo a dat nu mai puțin de 313 concerte pînă în 1989, revenind, după revoluția de catifea, în alte cinci turnee, cu alte 60 de concerte. O manieră exemplară de a se cultiva o imagine și relații culturale prețioase. Capitoliul din volumul omagial consacrat turneelor în străinătate merită citit. Și e la fel de pasionant ca și istoria acestei falange europene al cărei capital de prestigiu, acumulat de-a lungul unui secol de existență, o menține ca faimă printre criticii muzicali între primele zece orchestre simfonice ale lumii.

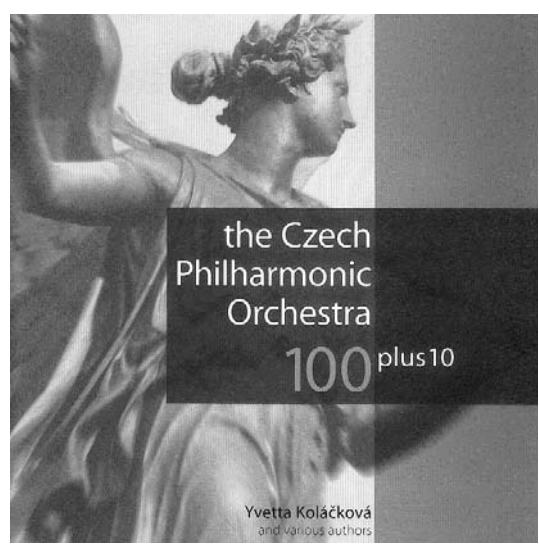
Interesantă istorie spuneam, fiindcă Orchestra Filarmonică a Cehiei nu s-a născut ca una dintre formațiunile succesore ale unor orchestre de curte, așa cum a fost cazul, cel mai adesea, cu marile orchestre de astăzi din Europa centrală. Societatea „filarmonică” a fost constituită în 1873 din asocierea muzicienilor orchestrei Teatrului denumit *Temporar* și cei ai *Operei Germane*. Ulterior, autoritățile imperiului aveau să-și dea consimțământul la formarea unei societăți propriu-zise a Filarmonicii cehice, cu membri afiliați ai Orchestrei Teatrului Național și, după diverse peripeții, la 4 ianuarie 1896, societatea a dat primul concert în sala Rudolfinum. Data a rămas pînă astăzi în istorie, ca moment al nașterii Filarmonicii, ce avea să fie condusă, între alții, de Antonín Dvořák, tinerii Oskar Nedbal și Karel Kovařovic sau primul dirijor străin, rusul V.I. Safonov. Din februarie 1901 orchestra devenea independentă de cea a Teatrului Național și după un scurt interludiu sub conducerea lui Ludvík Vítěšlav Čelanský, avea să fie condusă, pînă în 1918, de Vilém Zemanek, semn al timpurilor, evreu ceh german, fiu al unui rabin. Din 1903, Orchestra filarmonică devenea expresia muzicală a Asociației Filarmonice, transformată într-o „cooperativă cu responsabilitate limitată”.

Zemanek avea să fie concediat la încheierea primului război mondial, după

SCRISOARE PENTRU MELOMANI

„Muzica nu trebuie înțeleasă, ea trebuie ascultată” (Hermann Scherchen)

Victor ESKENASY, Radio Europa Liberă, Praga

formarea Cehoslovaciei și când Asociația se transforma în Societatea Filarmonică Cehă. Grație lui Václav Talich, devenit al doilea dirijor șef, începea perioada treptată de acumulare a calităților ce aveau să consacre orchestra drept una faimoasă pe scena europeană interbelică. Nesiguranța financiară avea să continue însă pînă după al doilea război mondial, cînd, în februarie 1948, printr-un decret al președintelui Beneš, orchestra a fost naționalizată, devenind o instituție de stat.

Anul 1948 a fost, pe de altă parte, unul de ruptură. Venirea comunistilor la putere îl făcea să se exilaze pe Rafael Kubelik, marele dirijor ce preluase conducerea orchestrei la începutul războiului. După un scurt interludiu cu tînărul Václav Neumann, soarta orchestrei se stabiliza din 1950, prin numirea lui Karel Ančerl. Anii faști începuți sub bagheta lui Talich aveau să continue sub conducerea lui Ančerl care, și el, se separa de orchestră, emigrînd în Canada, în 1969, după invazia sovietică și eșecul Primăverii prageze.

Václav Neumann, care își făcuse între timp un renume binemeritat la Opera comică din Berlin și la Leipzig, avea să încheie seria dirijorilor legendari ai Filarmonicii, conducîndu-i destinele în peste o mie de concerte. Doar František Stupka, unul dintre dirijorii secunzi ai orchestrei, a condus un număr aproape egal de concerte (1098), urmat în statistica filarmonicii de Václav Talich (958).

Capitole succesive descriu și ilustrează cu o iconografie pasionantă, repertoriul orchestrei, oaspeții de seamă, dirijori și soliști, și marea discografie a Filarmonicii, toate scrise de un grup de muzicologi, admirabil dirijați de redactora volumului omagial Yvetta Koláčková.

Un volum omagial, fie el și de aproape 300 de pagini, nu poate înlocui o monografie istorică în toată complexitatea ei. Dar și așa cititorul regretă lipsa oricăror referenți la Orchestra Simfonică din Bamberg, formată după cel de-al doilea război mondial din muzicienii cehi de origine germană ce au părăsit Cehoslovacia, sau la *Sudddeutsche Philharmonie*, orchestră ocazională, cu numeroase înregistrări pe disc, formată în mare parte din membri ai Filarmonicii Prageze la sfîrșitul anilor '60.

Regretabilă, dar și simptomatică pentru relațiile muzicale ceho-române, este absența în volum, între marii dirijori ce au vizitat Praga, a numelor lui Constantin Silvestri sau Sergiu Celibidache. Doar o vizită în România a lui Rafael Kubelik, cu tatăl său celebrul Jan Kubelik, este amintită. Dar la București au dirijat în epoci și concerte diferite cu programe de muzică cehă, și Oskar Nedbal (1920), K.B. Jirak (1930), Talich (1938 și 1939), J. Krombholc (1945), Ančerl (1947), Neumann (1951), Smetáček (1958, 1962) etc.

* Yvetta Koláčková, various authors, *The Czech Philharmonic Orchestra 100 plus 10*, Praga: Academia Publishers, 2006, 273 p.

La vie en rose, în regia lui Oliver Dahan, îi are în rolurile principale pe Marion Cotillard și Gerard Depardieu

Viața în roz și moartea în alb

La Môme (care înseamnă ceva de genul „mititică”), filmul despre viața lui Edith Piaf, care a deschis în acest an Berlinala și care a intrat pe 9 martie și pe ecranele noastre (cu titlul său internațional *La vie en rose*), mi s-a părut mult mai bun decât mă așteptam. De fapt, nu mă așteptam la prea mult. Cîntecele lui Edith Piaf nu mă dau pe spate și am un scepticism destul de mare față de filmele biografice, care de multe ori sînt schematice și prezizibile. Cea mai recentă dezamăgire am avut-o cu *Walk the Line*, filmul despre viața lui Johnny Cash.

În ultimă instanță, în cazul acestor filme s-ar părea că trebuie să îți placă eroul ca să rezonzi cu filmul. Cu *La vie en rose* s-a întimplat exact invers. Imaginați-vă ce presiune îțiiei singur în cercă atunci cînd te hotărăști să faci, tu ca francez, un film despre Edith Piaf. E ca și cum ai face un film despre Ioana d'Arc. Oare cîtă putere îți trebuie și cîtă delicatețe să ocolești, nu să distrugi clișeele (ca în psihanaliza jungliană, cînd te întîlnești cu Umbra)? Nu poți s-o nimicești, trebuie să o domesticești. De aceea mă gândesc, acum că am văzut filmul, că titlul *La vie en rose* ar putea fi un pic „tricky”, nu pentru că viața lui Edith Piaf n-a fost roză, ci pentru că maniera lui Dahan de a-i rearanja viața pentru ecran nu e deloc conformistă.

Filmul e în primul rînd extrem de bine scris (coscenarist fiind chiar regizorul, Olivier Dahan) încît ar putea fi studiat la școală. Din materia vieții lui Piaf, pe care mulți ți-o pot recita ca pe „Tatăl nostru”, Dahan alege momente, sau mai exact stări, sau un fel de puncte pe care le leagă între ele. Filmul nu e scris linear, evenimentele se desfășoară amestecînd planurile temporale, copilăria cu maturitatea, Marseillea cîntată de co-

pilă în stradă cu întoarcerea din Statele Unite, în '58 (parcă), cînd un reporter o întrebă: „Ce-ai adus din America?” „Păi, un american!”, răspunde Piaf, excelent interpretată de Marion Cotillard (o să rămîna o mare nedreptate a Berlinalei faptul că n-a luat premiul de interpretare). Viața lui Piaf devine o materie elastică, înăuntrul căreia sîntem aruncați din colț în colț, fără să ne facem cu-cuie.

O corespondență ideală între viață și creație

Paradoxul e că, deși fărîmițează atîta acțiunea, Dahan nu scapă deloc filmul din mîna. Nu rămînem cu lucruri neînțelese, cu zone albe, cu personaje lăstate în suspensie (poate totuși tatăl, părăsit de regizor în perioada copilăriei). Acest mod de a concepe scenariul îi permite lui Dahan să identifice anumite modele care se repetă sau evenimente care reverberază în timp. Așa e moartea lui Marcel Cerdan, marele amor al lui Edith Piaf, căzut cu avionul cu care Piaf îl zorea să vină mai repede, eveniment care e legat de moartea lui Louis Lepée (Gérard Depardieu), ambele fiind sub-

FILM

Iulia BLAGA

sumate discret ideii pe care înșăși Piaf a emis-o, că le poartă ghinion celor pe care îi iubeste. Secvența în care Piaf află că Cerdan, pe care îl aștepta, a murit e printre cele mai bune din film.

Filmele biografice despre personalitățile din lumea muzicii tratează în general muzica tot în ordine cronologică, pe măsură ce sînt compuse ori interpretate respectivele piese. Aici, melodiile care au făcut-o celebră pe Edith Piaf ocupă și fundalul secvențelor din copilărie, pentru ca finalul, cu intrarea în moarte văzută ca o ieșire pe scenă, în fața publicului ascuns de reflectoare, cînd Piaf cîntă (inevitabil) *Non, je ne regrette rien*, să fie urmat de un generic de final alb, sugerînd tăcerea din moarte, dar fiind și fizic logic, după ce muzica a fost prezentă aproape întreg filmul. Nu în ultimul rînd, scenariul îi permite lui Dahan să găsească corespondența ideală dintre viață și creație, care la mulți regizori rămîn două chestii complet separate. E oricum infinit de greu să arăți cum cele două cresc una din alta, una prin alta, și nu știu dacă e suficient să ai lecțiile făcute ca să reușești sau să ai un simț anume, care se numește poate intuiție.

Revin spunînd din nou că Marion Cotillard e foarte, foarte bună, cam cum este Jamie Foxx în rolul lui Ray Charles. Te face să te întreb de multe ori dacă, prin nu știu ce posibilități obscure, n-o vezi chiar pe Piaf.

PALINDROMAN

Serban FOARȚĂ

Roșul ușor e rozul iluzor

(Continuare din numărul trecut)

— Ce mai mimăm, întrebă Nora Aron, fără elan, adică din obișnuință sau în virtutea inertiței.

— „La seules choses qui ne sache pas mentir”, îngnă Carmen Carpen, adăugînd cu schepsis, după un timp: „chez l'homme”.

Mai rămînea ca Elisav Vasile să-și vîre policele, ca golaniu, în unghiul dintre index și mediu, exhibîndu-l. Sau mijlociul, între, deoicte, arătător și inelar. Nu o făcu.

— Vă pricepeți la chiromanție, se treziră ele, întrebîndu-l.

— Mai puțin decît Miss Margret Naval.

— Cine mai e și asta?

— „Une cartomancienne cêretane”, își aduse brusc aminte Nora. „Marguerite je ne sais plus quoi...”

— „Mais Madame Deroys est la mieux inspirée”, continuă Carmen.

— „La plus précise”, adăugă Vasile, pe cale de a antama un nou subiect: Alcoollinaire...

(„Îmi sună a citat din cineva”, își respuse, n paranteză, Carmen Carpen.)

— ...Alcoollinaire asta e grozav; dar nu de Marguerite a lui e vorba (care era, în rest, „cartomancienne”, iar nu, dragile mele, chiromanță), ci de Margret, autorea cărții intitulată, în germană, *Die Hand als Charakterspiegel*.

— *Mit 15 Bildertafeln*, adaose, după o pauză, Carmen.

— De unde știi, făcu, uimit, Vasile.

Din biblioteca străbunicii, Rose Blösel... Venită, pe Dunăre, din Viena, pe la o mie nouă sute zece și măritată, la Galați, cu viitoru-mi străbunic, mare moșier și cartofor notoriu în cîteva județe; nu și, din păcate, cartomant, situație-n care, poate, și-ar fi ghicit ruina viitoare. Și-ar fi anticipat-o mai din timp...

— Ghicește-ne și nouă, spuse Nora, întinzîndu-i palma.

— Nu dreapta, stînga, spuse Elisav.

— Ce vezi, spuse Nora.

— Că e cărnosă și puțin cam roșie.

— Ce vrea să zică asta?

— Că iubești plăcerile concrete.

— *Lieben reale Genüsse*, făcu retroversiunea Carmen.

— O știi pe dinafară?

Cartea? Nu. Dar știu o brumă de nemțească, spuse Carmen.

— Mai mult decît o „brumă”, o flatarisi, levent, Vasile, ce nu pierdu prilejul unui pupat de mîna, — al unuia-n căsușul palmei, însă, cam între linia inimii și-a vieții... Apoi, devizajînd-o profesional pe Nora, Vasile, n ipostază de ghicitor în palmă, reveni îndată la prochinem:

— Cărnosă și puțin cam roșie.

— E roșie, spuse Nora, fiindcă o țin, de-o oră, sub șezut.

— De ce?

— E tare scaunul, probabil.

— „Întinde-mi mîna ca pe-un regat capitulat”, își aminti Vasile un vers citit, prin '58, în școală. De cine credeți, fetelor, că este?

— ?!

— E de Surisul Hiroshimei.

— Imposibil.

— Ba da, cînd Satul lui Sahia îl pastașa pe Joc secund. În interbelic, cum ar zornăi un reputat istoric literar.

— Postbelic, antebelic, interbelic... Și mai ce, îl întrebă cele două, Nora Aron și Carmen Carpen, pe profesorul Vasile Elisav.

— Babelic, spuse el, ieșind pe ușă.

(Continuarea în numărul următor)

Am aruncat Suplimentul de cultură în aer!

SUPLIMENTUL DE CULTURĂ SE AUDE LA

radio alternativ

în fiecare zi de la 15.00, cite 5 minute

marți de la 20.00 (în reluare simbăta de la 13.00), cite două ore

Cu George Onofrei și Anca Baraboi

SECRETUL ADRIANEI

Adriana BABEȚI

Remaiem și bobinăm

Nu știu dacă s-a băgat de seamă pînă acum, dar secretul despre care mă tot chinul să scriu de prin vara trecută nu-i de fapt mare filosofie. Ideea era să vă dezvălui cum ne putem găsi motive de îmbucurare în cele mai mărunte și nebagate în seamă lucruri sau întâmplări. Vreme de aproape nouă luni am povestit, de pildă, cum mi-au făcut viața mai plină de sături ori măcar mai bine dispusă și mi-au dat ghes: a) cele 38 de schelete misterioase descoperite într-un șanț din fața redacției *Ori-zont*; b) dansatul în grup sau soloistic te miri unde și cînd; c) o întâlnire cu Mihai Șora, dar și cu meșterul zugrav Vasile, Giotto-ul Moldovei, pogorît pe Crișul 5 din Timișoara; d) casa din str. Crișul nr. 5; e) făcutul unui suflor; f) aventurile lui Dimitrie Cantemir prin Banat; g) amintirea unei tăceri din Provence; h) gustul unui langoș fierbinte; i) întrebările studenților despre revoluție; j) oprirea în cîmp a *Săgeții albastre* pentru o pauză de fum; k) firmele vechi de ciștia ani *Geppetto – sicrie la comandă* și *Nosferatu srl – pompe funebre*, dar și una descoperită chiar ieri, *Paradigma – reparații auto*; l) propunerea unei vânzătoare ca amazoane să gătească șamd.

Ce nu apare încă în catalogul meu e statul după-amiezele în ceasornicării *Ora exactă srl* de pe strada Claude Florimond Mercy (pronunțat de timișoreni Merți, cu accentul pe e). Acolo timpul pare încremenit prin anii '60, deși fiecare orologiu bate cuminte pe limba lui. Pînă și firma albastru spălăcit cu litere alb-cenușii și ca pe vremuri: *Cooperativa meșteșugărească Dinamo CEASORNICĂRIE unitatea nr. 301*. Alaltăieri am stat mult de vorbă cu cei doi maeștri ai ticăitului și, după ce m-am încălzit la teracota maro, în aerul îmbibat de puțin fum și praf, m-a

coplesit o bucurie simplă și tihnită. Aceiași pe care o încerc ori de cîte ori merg prin cartierele vechi Fabric și Iosefin și – am, n-am treabă – mă strecur în cîte un atelier uitat de vreme prin fundul unei curți sau în vreun subsol dărăpănat. Așa am descoperit în Timișoara o vopsitorie, două croitorii mărunte pentru ajustat pantaloni, un atelier de plisat fuste, o pantofărie ortopedică, un mic magazin de făcut corsete de pînă cu balene, dar și altul pentru flori și coroanțe albe de nuntași, o tinichigerie și o legătorie de pe vremea lui Pazvante, un colț dintr-un magazin de porțelanuri unde stă pitulat un reparator de mașini de scris, o plapumerie și-o *reparații umbrele*.

Mi-ar trebui mult talent să pot povesti ce văd și aud acolo, dar mai ales ce simt în mijlocul acelor lumi mărunte, ordonate, chibzuite, netede ca o apă, unde orice lucru, orice gest își au rostul lor. De fapt, ar trebui să fiu romancier pentru așa ceva. Deocamdată nu pot decît să vă semnalizez bucuria molcomă, crotitoare, care se revarsă peste mine ori de cîte ori intru în cămăruțele cu meșteri. Am să dedic din cînd în cînd 3.500 de semne pentru fiecare din micile lăcașuri care încă îmi înseninează zilele. Sau care mi-au luminat copilăria și care azi au dispărut, cu stăpînii lor cu tot. Să încep prin a le face acestora pomenirea: doamna Rozsi – *remaiez ciorapi*, domnu Petcu – *stilouri și brichete*, domnul Türbach – *îmbrăcăm nasturi și cataramă*, domnul Teltsch – *reparații radio*, Babi neni – *croitorie păpuși*, domnița Iona și Puia – *sifoane*, domnul Ursu – *bobinări*, dar mai ales dragii mei Vioara și Bojidar, fără firmă la stradă, cu *munca la domiciliu* prin cooperativa Avîntul, alături de care am lipit pungi de hîrtie și celofan pînă cînd s-au mutat la Arad.

Exercițiu de imaginație

„Ah, copiii din ziua de azi! Cum să mai ieși cu ei la căpății? Nu le mai poți scoate poveștile din minci, din buzunare, din urechi. E un obicei prea vechi. Cică un scriitor nu-i doar un scamator. Și-mi cer în fiecare seară cîte-o aventură, s-o înghiți dintr-o sorbitură.”

Trebuie să fie tare complicat să nascocesci poveștile! În fond, ideea este să fascinezi mințile hoinară și ochii curioși ai cîte unui prichindel care refuză admirația. Or, ce poate fi mai greu de uluit decît o imaginație fără hotare, ne-supusă nici unei logici sau constrîngerii?

— Socoteste iute, mi-a cerut Moața, cît călătorește soarele pe o rază pînă să ajungă la plajă? Și în cît timp stropește toate nasurile cu pistrui?

— Cît timp fac pînă la Calea laptelui? turuie Dana-dolofana ca o morișcă. Ia zi, acolo zăpada e din frîscă?

Ridic o sprinceană, fac două cute-a înfruntare pe frunte și dau sentința: „Ți trebuie o metodă foarte, foarte științifică pentru a plămădi o poveste.”

Hipodrom pe o pirtie de ceață

Încep metodic, cu personajele... De exemplu, Pirpirel. Da, nu vă mirați, e un nume la fel de bun ca oricare altul. Pirpirel, ziceam, n-ar avea altă menire în povestea asta decît să se întrebe dacă nu cumva Pământul e agățat într-un cui. Și dacă e, atunci ce fel de cui e cuiul? Iar dacă nu-i, cum de stă el, așa, suspendat? „Poate oricînd să alunecă! Pe ce? Pe șine? Pe patine? Pe o pirtie de ceață? Sau pe un derdeluș de spumă, ca la mare, în vacanță?”

Sau Puștiulică (știi, știi, dar preț de o poveste nu-i rău să te cheme astfel). Puștiulică a aflat că la poli noaptea ține mai mult decît un vis de-al lui. Și vrea să le aducă „o inimă fierbinte, să-i mai

POVEȘTI DE ADORMIT PĂRINȚII

Diana ȘOARE

consoloză, să-i mai alinte. Și-o să ia cu el un întreg popor: de exemplu, maimuțele, care sînt totdeauna puse pe șotii, pe veselie, sau pasărea colibri, care e foarte hazlie. Cangurul o să-și dea puia pe derdeluș, iar zebrele o să deseneze cu tuș un hipodrom pentru struți.

— Adică tu vrei să muți jungla pe calota de gheață?

— Ce, nu e o idee măreată? Iar dacă țineți morțiș, o să fie și o fetiță. Nișta cea cu „glas de catifea și zimbet de acadă. Are și ochi de cicoare, din care se scutură stropi de răcoare”. Și, ca orice fetiță, fie ea chiar inventată, ține neapărat în poale o păpușă... Toți o acuză că prea o răsfăță. Dar păpușa nu-mai în brațele ei prinde viață. Au dreptate și jucăriile să stea uneori întristate. Vorbesc o limbă misterioasă, pe care doar copiii o înțeleg.”

Plastilina își numără pistruii

Dacă există personaje, probabil că ar trebui să le dau și ceva de făcut... Numai că astăzi mi-e altă de lene și somn, încît

proclam „zi de odihnă”. Așa că „Fetele nascocesc modele noi de împletit codițele și iscodesc întruna florile să alle unde și-au cusut rochiile. Retă, roșie de ciudă, își numără pistruii de pe obraz. Nișta își primenește sufletul compunînd, ca de obicei, o poezie. Un trandafir roșu ca focul se jură să-și lepede ghimpii de dragul ei. Băieții, ca băieții! Le bombardează cu scaieți, le trimite o ploaie de săgeți și se tatuează cu zeamă de afină.”

Mă opresc. Nu-i bine, nici măcar nu mai seamănă a poveste. Pare deja copilărie trăită în joc de-a baba oarba și mă simt de parcă mi-aș dezlega abia acum privirile, cînd nu mai am ce pipăi pe bijbuite. Și cînd mă gîndesc ca, totuși, „copiii m-au tot rugat, apoi mi-au picurat o lacrimă drept în inimă, inima s-a miuit, dar nu ca plastilina, ci ca zăpada, cînd o sărută primăvara...”. Data viitoare, promit să-mi țasă mai bine.

Alexandra Ioachim, *Călătorie fără escală*, coperta și ilustrații de Daniela Voiculescu, Editura Ion Creangă, București, 1980

VOI N-AȚI ÎNTREBAT fără zahăr VĂ RĂSPUNDE » BOGĂȚIA DISTRUGE ROMÂNIA

BOBI

Încă de pe vremea cînd dădeam teză la istorie, să tot fie vreo paispe ani, am învățat un lucru foarte adevărat (frumusețea fenomenului constă în faptul că, copiind

la teză, înveți cîte ceva; nu mă sinchiesc de cacofonie): *la baza formării unui stat*

stă națiunea, acea colectivitate umană unită prin aceleași valori culturale, sociale, prin idealuri comune. Această colectivitate împărtășește o conștiință comună – conștiința națională. Nea' iliescule, dacă citești ziarul asta dimineața pe vecu, să nu plîngi nostalgic, că n-are nici o legătură cu lînsul în dos de tip socialist. Așa scria acolo. Mă rog, am luat unu la teză, fi-

indcă am încercat să reproduc și desenele.

Conștiința națională a funcționat excelent, fără să ne dăm seama. În fabrică eram cu toții uniți, conștiința că suruburi și rulmenți sînt căcălău și că numai împreună le vom putea fura pe toate. Noi, cu plasa, inginerii, uniți și ei, cu tirul. Controlorii de cefereu, la rîndul lor uniți, practicau tarife de

naș comune și niciodată nu te refuzau, ba chiar aveau spor de fidelitate. La fel și cu polițaii radarisți, la fel și cu controlorii din troleibuz. Cu toții înjuram un sistem de căcat, dar eram convinși că nimic nu se va schimba. Salariile erau mici și trăiam din bacșiș. Ne ajutam unii pe alții și depindeam unii de alții. Și nimeni nu avea nimic împotriva, toți ne gîndeam

ce să mai furăm și spăguim, eram deci o națiune!

De ceva timp încoace se întimplă chestii îngrijorătoare. M-au prins în troleu fără bilet și mi-au dat amendă, din aia pe bani. Credeam că e o glumă, dar mi-au zis că acum au salarii bune și nu le convine să-și riște piinea. Nu mi-a venit să cred nici cînd nașul de tren mi-a tăiat bilet. Supracontrol, mi-am zis.

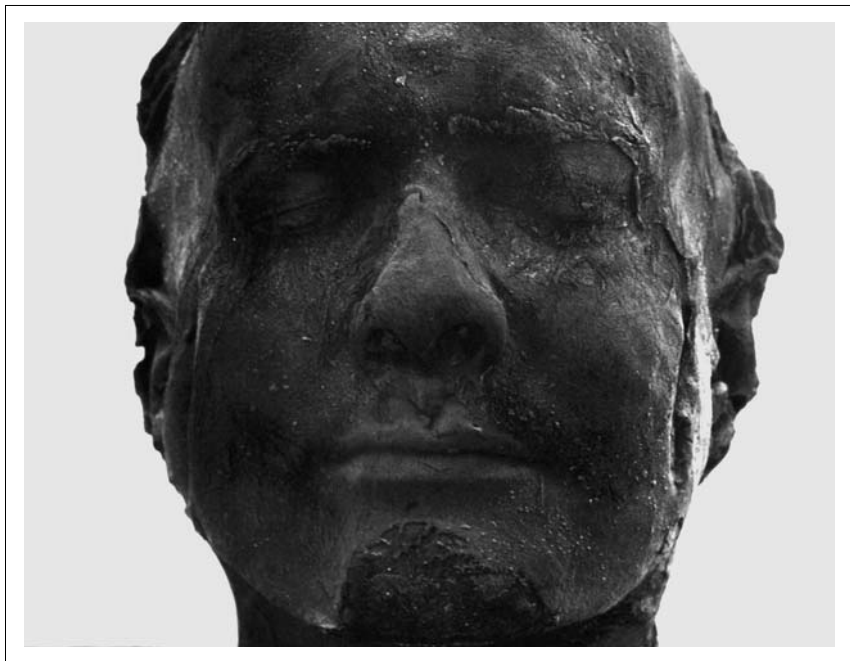
Dar, cînd monumentul de inteligență cu baston și mănuși albe îți face semn să tragi pe dreapta și chiar face efortul de a-ți citi numele de pe permis, după care îți dă amendă radar fără să-l mănînce mina la un ciubuc, e semn grav. Ați crescut salariile, canalii! Ați crescut nivelul de trai al populației, distrugînd conștiința noastră națională. Miroaneeee!

MARC QUINN

» Este un artist britanic din generația YBA (Young British Art) a anilor '90. În proiectul „Self” el și-a realizat portretul folosind ca „materie primă” sîngele său colectat într-o perioadă de cinci luni.

15 «

fast-food

Artistul și sinele

Dacă ești artist vizual, măcar o dată în viață ai încercat să te privești în oglindă pentru a realiza un autoportret.

Dialogul cu lumea exterioară prin intermediul oglinzii este, de fapt, un proces de cunoaștere. Cu cît știi mai multe despre tine, cu atît înțelegi mai bine ce se întîmplă în jurul tău. Fie că rezultatul este o imagine mimetică, fie una interpretată, oglinda devine astfel vehiculul către dialogul cu sinele care se finalizează într-o viziune. Într-un tablou din anul 1500, Dürer face

ARTE VIZUALE

Matei BEJENARU

un autoportret folosind o compoziție simetrică în care cultul pentru detalii este rezultatul unei observații profunde și atente în fața oglinzii. Întîlnirea cu această imagine realizată acum cinci sute de ani presupune solemnitate. Privirea împietrită a artistului scrutează esențele care durează peste timp. Data rotundă a realizării portretului are și o conotație de celebrare a unui secol de existență a cercului umanist de la München condus de Conrad Celtis, cu care artistul simpatiza. Portretul devine astfel și o reprezentare în raport cu conștiința sa istorică. Un autoportret realizat într-un an epocal de un artist genial care se privea cu atenție în oglinda timpului său...

Marc Quinn este un artist britanic din generația YBA (Young British Art) a anilor '90. În proiectul „Self” el și-a realizat portretul folosind ca „materie primă” sîngele său colectat într-o perioadă de cinci luni. A rezultat astfel o cantitate de patru litri și jumătate, echivalentă cu cea existentă în corpul său. Folosind un mușaj al portretului său, artistul și-a „turnat în sînge” imaginea, condiția necesară pentru existența lucrării fiind aceea de a fi ținută la o temperatură constantă de -70 grade Celsius. Oglinda a dispărut... Autoportretul nu mai este realizat din cărbune, tuș, diferiți oxizi colorați diluați în rășini sau ulei de in, ci dintr-o substanță care a fost parte constituantă a artistului. Granițele dintre subiect și obiect s-au diluat. Corpul artistului este prezent literal prin substanță și simbolic prin formă, dar absent în realitate... Sinele este trecător, semnele sale regăsindu-se poate în codul genetic memorat în celulele din sînge. Existența sa este total dependentă de mașina de frig care, odată decuplată, duce inevitabil și la dispariție... O realitate a vieții transfigurată cu inteligență și cu un concept sofisticat într-o lucrare de artă fragilă și dependentă de tehnologie... O lucrare care „trăiește” în spiritul timpului său, al manipularilor genetice și al primelor experimente de clonare...

Marc Quinn, *Self*, 1991, portret din sîngele artistului, cutie etanșă, instalație de frig (foto sus)

VERBA WOLAND

Ruxandra CESEREANU

Mustața și peșterile

Pe cînd mă aflam în America, în 1999, am citit într-o bibliotecă uriașă (tipică pentru fabuloasele biblioteci americane) despre tricksterii din folclorul negru al secolului al XIX-lea niște lucruri pitorești și amuzante. Era vorba despre sclavii negri care evadaseră de pe plantații (citeam toate acestea pentru cartea mea despre evadările din închisori și lagăre, pe care sper să o și public cîndva, în vreo 3-4 ani) și care, în mentalul lumii lor, erau proiectați ca niște pîcaro aparte, hitri și ludici, izbutind să ironizeze lumea înghețată a stăpînilor albi. Unul dintre acești sclavi evadați reușise să se izoleze de următorii săi pe o insulă camuflată pe fluviul Mississippi, dar acest sclav negru, pe lîngă curajul său de fugitiv, mai avea o calitate aparte: era un trickster simpatic și un muieratic năbădăios, al cărui falus izbutea, în somn, să călătorească kilometri întregi spre a se sălășlui în pîntecele negresii sale ibovnice, abandonate pe plantația de pe care fugise. Povestirea cu pricina nara călătoria aceea specială care mă făcuse să pufnesc cu poftă în hohote de rîs, indicînd meandrele și labirinturile pe care ciudatul falus (de țîpar nesfîrșit de lung) al sclavului negru le făcea pentru a ajunge la iubita lui.

Cînd, în 2006, l-am cunoscut pe Andrei Codrescu și mai ales am avut acces la fotografiile lui

» Cînd, în 2006, l-am cunoscut pe Andrei Codrescu și mai ales am avut acces la fotografiile lui de tinerețe, m-a frapat și fascinat mustața foarte specială, de hipiot, a lui Andrei. Nu era neapărat o mustață falică, nu despre asta e vorba aici, dar era o mustață călătorească foc, străbătînd continentele, de la Sibiu la New Orleans, apoi iar în România și tot așa. Și am avut intuiția că în mustața lui Andrei se sălășluia taina fizică a talentului său ieșit din comun. Apoi, cînd Andrei mi-a povestit despre peșterile din Arkansas în care se retrăgea din cînd în cînd să scrie (iar acestea erau chiar niște peșteri reale, sălbatice, unde încă mustăciosul Andrei se ducea cu laptopul să emită poezie și proză în direct), am avut o revelație hitră: pur și simplu mi l-am închipuit pe Andrei înfășurat în lungă și aspră lui mustață (fantasmală, pentru că ea nu mai este astăzi atît de stufoasă), ca într-un cocon, stînd în poziție semilotus și scriind în peșteră, ba chiar pufînd din cînd în cînd ca domnul Omid din *Alisa în Țara Minunilor!*

de tinerețe, m-a frapat și fascinat mustața foarte specială, de hipiot, a lui Andrei. Nu era neapărat o mustață falică, nu despre asta e vorba aici, dar era o mustață călătorească foc, străbătînd continentele, de la Sibiu la New Orleans, apoi iar în România și tot așa. Și am avut intuiția că în mustața lui Andrei se sălășluia taina fizică a talentului său ieșit din comun. Apoi, cînd Andrei mi-a povestit despre peșterile din Arkansas în care se retrăgea din cînd în cînd să scrie (iar acestea erau chiar niște peșteri reale, sălbatice, unde încă mustăciosul Andrei se ducea cu laptopul să emită poezie și proză în direct), am avut o revelație hitră: pur și simplu mi l-am închipuit pe Andrei înfășurat în lungă și aspră lui mustață (fantasmală, pentru că ea nu mai este astăzi atît de stufoasă), ca într-un cocon, stînd în poziție semilotus și scriind în peșteră, ba chiar pufînd din cînd în cînd ca domnul Omid din *Alisa în Țara Minunilor!*

Suplimentul DE CULTURĂ

Marcă înregistrată - Editura Polirom și „Ziarul de Iași”. Proiect realizat de Editura Polirom în colaborare cu „Ziarul de Iași” și „Gazeta de Sud”. Suplimentul se distribuie gratuit împreună cu „Gazeta de Sud”.

Adresă: Iași, B-dul Carol I, nr. 4, etaj 3. CP 266, tel. 0232/ 214.100, 0232/ 214111, fax: 0232/ 214111

Colegii editoriale: Cezar Avramescu, Emilia Chiscop, Florin Lăzărescu, Lucian Dan Teodorovici (senior editor)

Redactor-șef: George Onofrei

Redactor-șef adjuncți: Anca Baraboi

Secretar general de redacție: Victor Jalbă

Rubrici permanente:

Adriana Babeți, Marius Babias, Bobi și Bobo (Fără zahăr), Emil Brumar, Ruxandra Cesereanu, Mădălina Cocca, Daniel Cristea-Enache, Radu Pavel Gheo, Casiana Ioniță, Florin Lăzărescu, Doris Mironescu, Cristi Neagoe, Ana-Maria Onisei, Diana Soare, Lucian Dan Teodorovici, Luiza Vasiliu. Carte: Luminița Marcu, Doris Mironescu, C. Rogozanu, Bogdan-Alexandru Stănescu. Muzică: Victor Eskenasy.

Dumitru Ungureanu. Film: Iulia Blaga. Teatru: Mihaela Michailov. Arte vizuale: Matei Bejenaru. Caricatură: Lucian Amari (Jup).

Grafică: Ion Barbu. TV: Alex Savitescu

Ediția de Oltenia: Cezar Avramescu, Nicolae Coandă

Publicitate: Florin Antonie, tel. 0251/ 413100

Distribuție: S.C. Media Sud Management S.A. Craiova, tel. 0251/ 412146

„Suplimentul de cultură” este înscris în Catalogul presei interne la poziția 2378. Pentru abonamente vă puteți adresa oricărui Agențiu Rodipet din țară sau oricărui oficiu poștal. Citiții din străinătate se pot abona la adresa: export@rodipet.ro.

Tarif de abonament: 18 lei (180.000) pentru 3 luni; 36 lei (360.000) pentru 6 luni; 69 lei (690.000) pentru 12 luni

Tipar: Tipografia de Sud

Responsabilitatea juridică pentru conținutul articolului îi aparține autorului. „Suplimentul de cultură” utilizează fluxurile de știri NewsIn » Manuscrisele primite la redacție nu se înapoiază

WHISKY DUBLU IMPACT
baruri și filme

CEL MAI TARE GHID
24-FUN
DIN CRAIOVA

Petrecerea continuă

www.24fun.ro

ENȚICLOPEDIA
ENCARTA

Luiza VASILIU

Lecția

Vă mărturisesc, trăiesc într-o perpetuă mirare. Am uneori o anumită convingere sau, mai bine zis, o idee firavă despre un lucru, și dintr-o dată, paf!, ideea mea leșină-n cîmp, în fața unor fapte cit se poate de edificatoare. De exemplu, credeam pînă acum că a trecut vremea în care să ne explice alții ce-a însemnat, de fapt, comunismul. *Zic de fapt*, pentru că, în viața bunilor educatori, comunismul n-a fost nici pe de parte ceea ce credem noi, adică un regim totalitar, distrugător și irațional. Există nuanțe, ne spuneau ei, și aduceau imediat argumente sub formă de înfloritură retorică. Deci, crezînd eu că nu mai are nimeni tupeul să vină acum și să ne propovăduiască tot soiul de blestemății, am mers, inocent și entuziasmată, la conferința pe care antropologul Claude Karnoouh a ținut-o la Cluj la sfîrșitul lui februarie. Așa a început mirarea. Prima jumătate de oră n-a fost chiar așa de rea, am rîs la poante și mi-am confirmat intuiția că mai toți socialiștii sînt simpatici. Apoi însă, m-am trezit într-un film *noir*, în care aproape o sală întregă dădea din cap aprobator la revelațiile antropologului, potrivit căruia: istoricul Stéphane Courtois și alții ca el sînt „cretini” pentru că neagă un lucru atît de simplu – *de fapt*, comunismul a fost o „altă față” a capitalismului; România va ajunge, cu zonele sale rurale, *din cauza* integrării în U.E., pe harta lumii a treia; totul se duce de ripă; ne așteaptă Occidentul, adică ladul, cu brațele deschise; la noi a existat, pe vremea comunismului, o „dinamică economică” etc. Un singur profesor (de la sociologie) a încercat să țină piept apocalipsei. N-a reușit.

Conferința se chema „Euroscpticismul ca optimism”. N-a existat însă nici o nuanță, oricît de neînsemnată, de speranță. Iar eu am înțeles că lecția lui Karnoouh a ajuns unde trebuia, la studenții care-au lăsat la o parte iluziile și viziunea capitalist-romantă asupra vieții. Vreo cîțiva însă, printre care și eu, au primit o altă lecție: să nu mai meargă la conferințele socialiștilor simpatici, pentru că acolo istoria se repovestește ca pentru niște oameni care și-au pierdut memoria. Ceea ce, din fericire, nu e cazul.

Prin Anglia, cu ochii larg deschiși

Cu această colecție de texte pentru „The New Yorker” – *Scrisori de la Londra* (Editura Nemira, 2006, traducere din limba engleză de Traian Bratu) – Julian Barnes e fascinant o dată în plus. Dacă i-ați citit cîteva dintre volume și v-au plăcut, e imposibil să rămîneți indiferenți tentației de a iscodi, alături de autor, cotloanele Angliei contemporane. Cu adăugiri ironice și comentarii profunde despre demagogie și politicieni, tradiție și modernitate, Barnes pornește într-o aventură inedită, aceea de „corespondent străin”, în propria țară.

Ana-Maria Onisei

Dovada savorii acestei lecturi se găsește din primele pagini, într-o „prefață pe răspunderea autorului”, ironic-englezescă și împănată cu panseuri dintre cele mai complicate. Înainte de a accepta propunerea jurnalistică, Barnes nu se încurcă în reacții entuziaste: se apucă, meticuloș, să monteze și să își demonteze propriile argumente. Și, dacă nu vrei să accepți provocarea, „să caști ochii”, să judeci la sînge și să-ți ascuți privirea pentru a vedea altceva decît ai ghici pînă acum, atunci la ce bun să te apuci să-ți inspecțezi țara? Dincolo însă de fisticelile voite, demersul nu permite intruziunea emoționalului și asta face toți banii, mai ales cînd te gîndești că în joc se află, printre altele, personaje intrate în mitologia colectivă, precum prințul Charles.

Adjuvantele trebuie căutate în contextualitate

Cum în ciuda tonului cald-înșelător al autorului ai nevoie de o oarecare poziționare în timp și spațiu ca să digerîți aceste eseuri (textele din volum sînt orice altceva numai simple comentarii jurnalistice nu), adjuvantele trebuie cău-

tate nu în intertextualitate, ci în contextualitate. Asta nu vă împiedică totuși să faceți sinapse pe cont propriu și să vă afundați în pasaje de-un meșteșug stilistic tipic lui Barnes. Și, pînă la urmă, ce veți descoperi în „episoadele” dense vor fi subterfugile campaniilor electorale, demagogia politicienilor, orientarea și modul de funcționare al redacțiilor de presă, proiecția falsului și efectele ei, scandalurile mediatiche, spiritul britanic, cu tradițiile, ironia și exagerările sale, ori reacțiile de stigmatizare, provenite din teama și insuficiența judecătorală socială (vezi *Fatwa*, avîndu-i ca protagoniști pe musulmani, englezi, Salman Rushdie și ale sale *Versete satanice*). Toate tratate exhaustiv și analitic, motiv în plus pentru ca la finalul lecturii să vă gîndiți că presa „de la ei” nu e ca presa de la noi.

» „Pornind de la premisa că, dacă nu se decisese încă asupra problemelor majore, alegătorilor le-ar prinde bine cîteva temeuri frivole pentru a lua o decizie, «The Guardian» a sondat opiniile candidaților din circumscripțiile electorale critice pentru deznoadîntul alegerilor, cerîndu-le să-și numească preferințele în literatură, film și muzică. Glenda Jackson a propus *Persuasion* de Jane Austen, *Les Enfants du Paradis* și *Simfonia psalmilor* de Stravinsky. Rivalul ei conservator a ales *Război și pace*, *Doctor Jivago* și *Simfonia a IV-a* de Mahler. Candidatul liberal-democrat a enumerat *More die of Heartbreak* de Saul Bellow, filmul *Stalker* și *Concertul pentru vioară* de Sibelius...” – Julian Barnes, *Scrisori de la Londra*

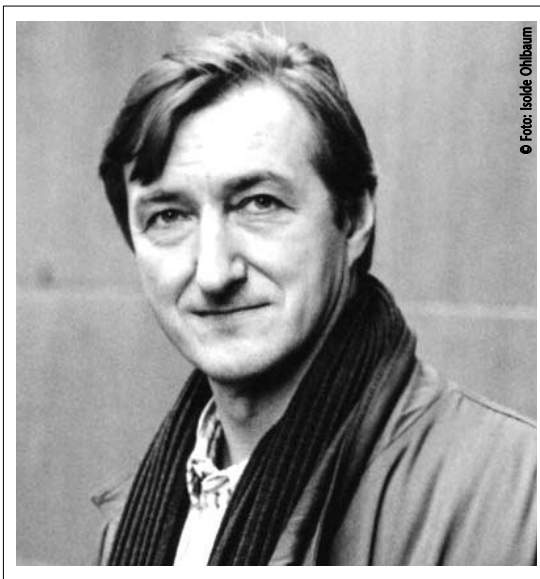

Foto: Isold Othbaum

Avocatul diavolului

Există două clișee pe care le auzim foarte des, agreate în cor de toată lumea: „agenda politicienilor e total diferită de cea a poporului” și „politicienii noștri sînt neserioși”. De-acord, ambele ascund un mare adevăr, dar mă tem că este unul spus doar pe jumătate, care înșinuează că poporul român ar fi a priori mai matur, mai serios decît politicienii lui. Serios?! Haideți să ne asumăm un pic rolul de avocat al diavolului și să vedem cum stau lucrurile.

Pun cîteva întrebări retorice. Cîți membri ai poporului român au ieșit în stradă, în '90, să se așeze

în fund și să amenințe că nu pleacă de acolo pînă nu se adoptă legea lustrăției? Cum ar fi arătat astăzi România dacă poporul excludea din start, la momentul potrivit, ascensiunea la putere a foștilor membri ai sistemului comunist? Cine a ales „comunismul ca față umană”, siguranța și continuitatea? Cine aplauda de pe margine mînerii care spargeau capete cu bîta în fața Universității din București? Cine a votat cu picioarele, fără clipire, pe cine urla mai tare la televizor că dă pensii și salarii mai mari (imposibile), că dă case (inexistente!) la oameni?

Îi spuneam recent unui prieten că, după 17 ani, cetățenii României judecă mai limpede, mai lucid, au devenit mai maturi atunci cînd au de ales. Mi-a povestit o fază întimplată acum cîteva luni: într-o comună oarecare au avut loc alegeri anticipate pentru primar (și uninominale, carevasăzică). Sondajele de opinie îl dădeau cîștigător cu 80% pe cetățeanul X. Ei, bine, a ieșit primar contracandidatul, nu pentru că au mințit sondajele, ci pentru că acesta „a dat” 3.000 de sticle de ulei, cu două zile înainte de alegeri. Poate că n-a fost chiar așa, dar vă

TRIMISUL NOSTRU SPECIAL

Florin LĂZĂRESCU

aduceți aminte o secvență recentă de la știri? Aia în care cîteva sute de oameni se călcau în picioare în spatele unui tir din care li se aruncau batoane de salam? Sînt perfect de acord: puterea actuală e plină de bube, poate la fel de multe ca și cea veche. Dar ce soluții de viitor „vede” poporul român? Conform sondajelor de opinie, se conturează două cu adevărat revoluționare: Gigi Becali, care „dă case la oameni”, și eternul și fascinantul Corneliu Vadim Tudor, care (fără să spună și prin ce alte

mijloace decît execuțiile pe stadioane) „va distruge mafia”. Cine face audiență în draci Andreei Marin (care „dă” surprize pe degeaba) și tuturor emisiunilor de prost gust de la televizor? Cîți dintre noi se revoltă altfel decît prin vorbe împotriva sistemului? Cîți dintre noi refuză să mai dea spaga? Cîți dintre noi sînt dispuși să iasă în stradă pentru a face presiuni – deși foarte tîrziu, dar sigur cu efecte benefice – privind vechea și încă actuala lege a lustrăției? Vi se pare că sîntem un popor mai serios decît politicienii lui?

ISSN 1584-8272

9 771 584 827 000 (44) 118